

JACK LONDON

HUNDIPOEG

№ 103

LODUSE UNIVERSAAL-BIBLIOTEEK

LOODUSE UNIVERSAAL-BIBLIOTEEK

1928. a. ilmunud numbrid.

- A. Adson . . . . . Toomapäev. № 27.
O. J. Bierbaum . . . . . Siugnaine. № 11.
R. Blauman . . . . . Surma varjus. № 23.
Louis Bousсенard . . . . . 10 000 aastat jääs. № 26.
F. R. Chateaubriand . . . . . Viimase Abenserraadži seiklused. № 10.
G. K. Chesterton . . . . . Sinine rist. № 30.
I. Ehrenburg . . . . . Viis piipu. № 49.
H. H. Ewers . . . . . India ja mina. № 42.
" . . . . . Kummalised lood. № 33.
Anatole France . . . . . Õnnesärk. № 52.
John Galsworthy . . . . . Esimene ja viimane. № 1.
D. Garnett . . . . . Daam rebaseks. № 8.
V. J. Gregri . . . . . Latvia kuningas. № 13 ja 16.
J. Hašek . . . . . Vahva sõduri Švejki seiklused I—XIV.
№№ 5, 9, 12, 17, 20, 21, 28, 29, 36, 37, 45,
46, 50, 51.
A. Huxley . . . . . Richard Greenow jäntlik ngu. № 2.
Henrik Ibsen . . . . . Rahva vaenlane. № 6—7.
R. Kipling . . . . . India jutud. № 34.
V. Krõmov . . . . . Dollarite maalt. № 38.
" . . . . . Oopiumi maalt. № 25.
" . . . . . Samuraide maalt № 19.
S. Lagerlöf . . . . . Soosaaniku tütar. № 47.
B. Linde . . . . . Kenad naised. № 22.
Joh. Linnankoski . . . . . Karjatüdruk Hilja. № 4.
Jack London . . . . . Elu seadus. № 39.
" . . . . . Lõunamere jutud. № 43.
" . . . . . Muinasseiklusi. № 15.
A. Niedra . . . . . Nälg ja armastus. № 32.
George Sand . . . . . Kuradi mülgas. № 41.
Joh. Sepp . . . . . Kuld!!! Kuld!!! № 14.
E. Seton-Thompson . . . . . Tänavatrubaduur. № 35.
B. G. Shaw . . . . . Südamemurdamise maja. № 44.
F. E. Sillanpää . . . . . Hildu ja Ragnar. № 3.
Upton Sinclair . . . . . Tööstusetaanus. № 48.
R. L. Stevenson . . . . . Kurat pudelis. № 24.
A. Strindberg . . . . . Abielu. № 18.
Dezsö Szabó . . . . . Muinaslood naervast inimesest. № 31.
Rabindranath Tagore . . . . . Pärandusehoidja. № 40.

Terve aastakäik — 52 numbrit — maksab 12 krooni ja saadetakse postikuluudeta koju kätte igale soovijale, kes saadab LUBi talitusele (Tartu, Vana tän. 1) selle summa rahas või postmarkides.

LUBi üksiknumber maksab 25 senti.

E 40496

VI

ILMUB TARTUS

52 KORDA AASTAS

LOODUSE UNIVERSAAL-BIBLIOTEEK

TELLIMISHIND AASTAS 12 KROONI

Nr. 103

ÜKSIKNUMBER 25 SENTI

1929

TEINE AASTAKÄIK — Nr. 51

JACK LONDON

Hundipoeg

Inglise keelest tõlkinud A. Känd

Fr. R. Krestzwaldi nim.
Eesti NSV
Rahvlik Avalik
Raamatukogu

460291

J. K. Känd

K./Ü. „LOODUS“, TARTUS

HUNDIPOEG.

Harva tunneb mees oma naise õiget väärtust, — vähemalt seni mitte kuni ta oma naisest pole ilma jäänud. Ta ei taju seda uduõrna atmosfääri, mis ümbritseb naise, kuni ta selles elab; ent nii pea kui see õhkkond talt eemale tõmbub, — hakkab ta oleluses avalduma mingi üha kasvav tühjus, tärkab seletamatu nälg mingi määramatu järgi, millele ta ei mõista nimegi anda. Pole ta sõpradel kogemusi rohkem kui tal endal, siis raputavad nad arusaamatuses pead ja määravad talle tubli annuse rasket kehalist tööd. Kuid nälg ei kustu, — see aina suureneb. Mees kaotab huvi oma igapäevse elu ning töö vastu ja tunneb end haiglasena, — kuni ühel ilusal päeval, kui tühjustunne muutub talumatuks, lähevad äkki ta silmad lahti.

Juhtub see Yukonimaal, ja suvel, siis kannab mees tavaliselt oma moonatagavara lodjale, — kui talvel, siis rakendab koerad, ja suundub Lõunamaale. Mõni kuu hiljem, — oletades, et tal on usaldust selle maa vastu, — ilmub ta tagasi naisega, kes võiks temaga jagada seda usaldust, ja ka ohu ning viletsust, nagu saatus neile määrab.

Olgu see ainult öeldud selleks, et näidata, kui

isekas on mees oma loomult. See tuletab aga meelde ka „Kangekaelse“ Mackenzie sekeldusi, mis aset leidsid ammu möödunud päevil, enne kui *checha-quas*'de (uustulnukate) laine ujutas maa üle, fähistades oma segitambitud tee lugematute piirivaiadega, — neil päevil, mil Klondike's peale lõhepüügi polnud veel midagi kinnistada.

Juba Mackenzie välimus andis tunnistust, et ta oli pioneerina sündinud ja elanud. Ta näol olid märgitud kahekümne viie aasta pingutuse jäljed lõpmatust võitlusest looduse metsikute tujudega, — ja viimased paar aastat, mis olid kõigest eelmistest metsikumad ja rängemad, oli ta veetnud arktilise vöö videvikus, kobades ja otsides varjatud kulda.

Kui ta igatsustõppe jäi, ei üllatanud see teda, sest ta oli kogenud mees ja oli vaevlemas näinud teisigi mehi. Ent oma tõvest ei andnud ta vähematki märki, ainult tööd ta rühkis teha endisest rohkem. Suve läbi võitles ta moskiitodega ja uhtis kullakindlaid Stuart-Riveri liivamadalikke kahekordse innuga. Siis parvetas ta majapalgid mööda Yukonit Forty-Mile'i alla, ja ehitas endale nii mugava onni, et igas laagris oleks säärase üle uhkust tuntud. Ja tõesti, majake tõotas saada hubane, ning mõnigi mees püüdis Mackenzie paari meheks saada, et elada temaga koos. Aga ta purustas kõik nende ihaldused jäiga jutuga, mille omapäraks oli täpsus ja jõurikkus, ning ostis endale lähemast kaubalaost kahekordse moonatagavara.

Nagu juba öeldud, oli „Kangekaelne“ Mackenzie kogenud mees. Mis ta kord ette võttis, selle

viis ta ka favaliselt läbi, kuid oma sihi poole rühkides ei kaldunud ta kunagi teelt kõrvale enam kui hädasti vaja oli. Olgugi, et ta terve oma elu oli veetnud raskes töös ja ohtudes, ei meeldinud talle sugugi kuuesajamiiline matk üle jää, ega reis üle ookeani — kaks tuhat miili, millele lisaks oleks tulnud veel umbes tuhat miili kuni lõppjaamani, — ja seda kõik ainult naise pärast. Elu oli üürrike. Seepärast rakendas ta oma koerad, pakkis kelgule raske koorma ja tüüris risti üle veelahkme, mille läänepoolseid kallakuid uuristavad Tananasse suubuvad harujõed.

Mackenzie oli tubli matkaja ja ta koerad võisid kehva toidu juures teha rängemat tööd ning pikemaid rännakuid kui ükski teine rakend Yukonil.

Kolm nädalat hiljem saabus ta Upper-Tanana-Sticks'i jahimeeste laagrisse. Indiaanlased imetlesid ta julgust, sest nad olid halvas kuulsuses, ja teati, et nad tapavad valgeid mehi sageli niisuguste tühiste asjade pärast, nagu mõni teravaks ihutud kirves või vana püssiloks. Kuid „Kangekaelne“ Mackenzie liikles nende seas ilma ühegi relvata, ilmutades terve oma olemusega mingit sõbralikkuse, familjaarsuse, külmaveresuse ning häbematusse segu. On vaja suurt osavust ja sügavat arusaamist metsmehe hingelaadist, et edukalt käsitseks nii mitmekesiseid relvi; kuid selles kunstis oli ta võrratu meister, teades väga hästi, kus tarvis oli meelitada ja kus kohutada, — raksudes Jupiteri vihaga. Kõige pealt tegi ta visiidi Thling-Tinneh'ile, pealikule, annetades talle mõne naela musta teed ning tubakat, ja võites seeläbi pealiku

südamlikuma lugupidamise. Siis seltsis ta meeste ning tüdrukutega ja korraldas neile õhtul *potlatch'i*. Lumi tambiti kõvaks umbes saja jala pikkuse ja paarikümne jala laiuse ovaalina. Selle keskel, ühest otsast teiseni, süüdati lõkketuled ja ümber tulede laotati männioksi. Telgid olid tühjad ja sajahingeline suguharu laulis oma külalise auks rahvalaule.

„Kangekaelne“ Mackenzie oli viimase kahe aasta kestel ära õppinud mõnisada sõna, millest koostub stikside leksikon. Ta oli ka jagu saanud nende sügavatest kurgutoonidest, nende jaapanlikkudest idioomidest, lausekonstruktsioonist ja agglutinatiivsetest, ülistavatest väljendusviisidest. Nii siis ta pidas kõne neile omases stiilis, rahuldades nende loomupärast luuleindu elokventsi keerukamate võtete ning metafooriliste konksude abil.

Kui peale seda olid vastanud samas vaimus nii Thling-Tinneh kui ka šamaan, jagas ta meesrahvale väikesi kingitusi, laulis kooris kaasa ja osutus lõppeks asjatundjaks ka stikside armsamas „viiekümne kahe kepikese“ mängus.

Suitsetati tema tubakat, ja tuju oli üldiselt hea. Ent noormeeste seas võis märgata mingit väljakutsuvat, rehket olekut, — silmanähtavalt süvendasid seda meeoleu veel hambutute *squaw'*de jäme insinuatsioon ja tüdrukute naerukihin. Nad olid vähe näinud valgeid mehi, „Hundi Poegi“, kuid neilt vähesteltki olid nad õppinud ime-likke asju.

Seda vaenlikku alatooni märkas ka „Kangekaelne“ Mackenzie, olgugi et ta näiliselt jäi täiesti muretuks. Tõepoolest aga mõtles ta selle üle tõsi-

selt, ja nahkadesse magama keerates suitsetas ta kaua oma piipu ning sepiuses sõjaplaane. Ainult üks tüdruk oli teda võlunud, — mitte keegi muu kui Zarinska, pealiku tütar, kelle nägu, keha ja terve olek vastasid kõige enam valge mehe iludustüübile. Oma suguharu õdede keskel paistis Zarinska nagu anomaalina. Seda tüdrukut tahtis ta omandada, võtta endale naiseks ja hüüda teda — ah, ta hüüaks teda Gertrudeks! Jõudnud sellisele otsusele, keeras ta teise külje ja uinus magama kõikevõitva rassi ehtsa pojana.

See oli aeglane töö ja raske mäng, aga „Kangekaelne“ Mackenzie manööverdas nobedasti ning säärase hoolimatu rahuga, et terve Sticks'i suguharu kehitas ainult õlgu. Ta tegi kõik mis võimalik, et indiaanlased veenduksid tema laskeosavuses ja näeksid, millise vägeva jahimehega neil tegemist on. Kui ta kuuesaja jardi pealt maha laskis põdra, plaksutas käsi terve laager. Õhtuti külastas ta suguharu pealikut, Thling-Tinneh'it, selle põdra- ja karibunahast telgis, praalis suure suuga ja jagas tubakat avaral käel. Ka ei unustanud ta šamaani, sest selle mõjust rahvasse ta oli täiesti teadlik ja ta püüdis igati võita nõia poolehoidu. Kuid see külasuurus tundis oma võimu ning vägevust ega lasknud oma südant painutada, — oli täiesti selge, et teda tuli arvestada kui tulevast vaenlast.

Olgugi et mingit võimalust polnud Zarinskaga nelja silma all kokku saada, heitis Mackenzie talle vargsi mõne pilgu, andes selgesti mõista oma kavatsustest. Zarinska sai neist pilkudest aru väga hästi, kuid ometi seadis ta asja nii, et iga kord,

kui mehed ära olid ja Mackenziel oleks paras võimalus olnud, ümbritses ta end naistekarjaga. Kuid Mackenziel polnud suurt ruttu, ja pealegi teadis ta, et Zarinska temale mõtleb ja neist mõttest kuhugi ei pääse; mõned päevad säärast mõtlemist on aga ta kavatsusele aina kasuks.

Ühel õhtul, kui talle näis, et asi on juba küllalt küps, väljus ta järsku pealiku suitsunud onnist ja ruttas naabertelki. Nagu tavaliselt istus Zarinska *squaw*'de ja teiste tüdrukute keskel, kes ametis olid mokassiinide õmblemisega ning pärlide tikkimisega. Mackenzie ilmudes hakkasid tüdrukud naerma ja kohe pääsesid valla jutud, mis keerlesid tema ja Zarinska ümber. Kuid üksteise järel, ilma suurema viisakuseta, tõstis ta tüdrukud välja lumme, kust nad üles tõustes kiiresti sõnumi üle laagri laiali kandsid.

Ta viis oma asja ümmarguselt lõpuni, kõneldes muidugi Zarinska keeles, kuna see tema keelt ei mõistnud, ja paari tunni järel tõusis ta minekuks.

„Nii et Zarinska tuleb siis valge mehe telki? Hästi! Nüüd ma lähen ja räägin su isaga, sest tema võib teisel arvamusel olla. Ja temale jätan ma mälestiseks palju asju, aga liiga palju ei tohi ta nõuda! Kui ta nõus pole? Hästi. Zarinska tuleb ikkagi valge mehe telki.“

Ta tõstis juba ukse eest nahkkatte, et telgist väljuda, kui tüdruk teda tasase häälega tagasi kutsus. Zarinska oli laskunud põlvili karusnahast matile, naiselikus anduvuses õhetaval näol, ja valandas ta ümbert raske vöö. Mackenzie vaatas tüdrukule kummastunult, umbusklikult otsa, teritades kõrvu vähemale kui kröbinale väljaspool

telki. Kuid tüdruku järgmise liigutusega haihtusid ta kahtlused ja ta naeratas rõõmsalt. Zarinska võttis oma õmbluskotist põdranahkse noatupe, mis oli kaetud klaaspärlidest tikitud fantastilise kirju mustriaga. Siis võttis ta Mackenzie suure jahinoa, silmitses aukartlikult selle ihutud tera, tahtis seda nagu sõrmelgi proovida, ja lükkas noa uude tuppe. Siis pistis ta tupe vöö vahele oma harilikku asupaika, puusa kohale.

Tõesti see oli nagu pilt ammusest asjast — daam ja rüütel. Mackenzie tõstis tüdruku jalule ja puudutas ta punaseid huuli oma vurrudega — Zarinskale valge mehe seni tundmatu õrnuseavaldis. See oli kivi- ja teraseaja kohtumine.

Õhk värises erutusest, kui „Kangekaelne“ Mackenzie, suur pundar kaenla all, lõi vaiba Thling-Tinneh'i telgi ukse eest kõrvale. Lapsed jooksid lagedal ringi, kogudes kuivi oksid *potlach*'i jaoks, naiste jutuvadin muutus kord-korralt tugevamaks, noormehed pidasid enda vahel nõu, seistes süngelt salkades, šamaani telgist aga kostusid rituaalse talituse õudsed hääled.

Pealik oli oma rähmsilmalise naisega üksinda, kuid Mackenziele jätkus ainsast pilgust, et näha, kui vana juba oli ta uudis. Seepärast asus ta asja juurde pikema sissejuhatusega, nihutades pärlidega tikitud noatuppe kihlakaardina võimalikult nähtavale.

— Oo Thling-Tinneh, stikside ja Tananamaa vägev pealik, lõhe ning karu, põdra ning karibu valitseja! Valge mees seisab su ees suurte kavatsustega. Palju kuid on olnud tema telk tühi ning ta ise üksildane. Ta süda on närbunud vai-

kusest ja näljast naise järele, kes istuks tema kõrval telgis või kui ta koju tuleb jahilt, võtaks vastu teda rõõmsa tule ning hea söögiga. Valge Mees on kuulnud kummalisi asju, väikeste laste rõõmsat häält ja mokassiinide tatsumist. Ja ühel ööl tuli talle nägemus ja ta nägi Kaarnat, kes on sinu isa, — Suurt Kaarnat, kes on kõigi stikside isa. Ja Kaaren rääkis üksildasele Valgele Mehele ning ütles: „Võta oma mokassiinid ja tõmba jalga oma lumerajad, pane toitu oma kulgule paljude ööde jaoks ja võta endale kaasa kalleid kingitusi Thling-Tinneh'ile, pealikule. Sest sa pead pöörama oma näo sinna, kus hiliskevadine päike kaob maa alla, ja rändama selle vägeva pealiku jahimaadele. Seal pead sa tegema suuri kingitusi ja Thling-Tinneh, kes on minu poeg, saab sinule isaks. Tema telgis on tüdruk, kellesse mina hingasin eluõhku sinu jaoks. Selle tüdruku pead sa võtma omale naiseks.

— Oo pealik, nii rääkis Suur Kaaren, ja nii siis panen ma oma annetised su jalgade ette ja saan selle eest su tütre.

Vana mees viskas endale majesteeftliku liigutusega põdranaha üle õla, kuid viivitas vastusega, sest parajasti ronis telki üks noorematest lastest, et edasi anda talle kiire kutse ilmuda rahva koosolekule. Kui laps oli läinud, lausus pealik:

— Oo Valge Mees, keda me hüüame Põdratapjaks, samuti, kes sa oled tuntud kui Hunt ja Hundi Poeg. Me teame, et sa võrsud vägevast rahvast; me oleme uhked, et võime näha sind külalisega oma *potlach*'il; kuid kuningalõhe ei seltsi penilõhega ja Kaaren ei sõbrutse Hundiga.

— Ei, see pole tõsi! hüüdis Mackenzie. — Ma olen kohanud Kaarna tütreid Huntide laagris — Mortimeri *squaw*, Tregidgo *squaw*, Barnaby *squaw*, need tulid sinna kaks jääminekut tagasi, ja ma olen kuulnud ka teistest *squaw*'dest, olgugi et mu silmad pole neid näinud.

— Poeg, sinu sõnad on õiged; kuid see on halb sõprus, nagu vee ja liiva või lumehelbe ja päikese vahel. Kas oled kohanud kedagi Mason'i oma *squaw*'ga? Ei? Ta tuli kümme jääminekut tagasi, esimene kõigist Huntidest. Ja temaga ühes tuli vägev mees, pikk ja sirge nagu pajuvits, tugev nagu hall grislikaru, ja süda oli tal nagu suvine füiskuu; tema —

— Ah, hüüdis Mackenzie vahele, ära tundes selle silmapaistva Põhjamaa kaju, — Malemute Kid!

— Just see, — vägev mees! Kuid oled sa näinud mingit märki *squaw*'st? See oli Zarinska lihane öde.

— Ei, pealik, aga ma olen kuulnud. Mason — kaugel, kaugel Põhjas, aastate koorma all männipuu langes, litsus välja temast elu, mattes enda alla. Kuid tema armastus oli suur ja tal oli palju kulda. Selle kulla ja oma poisiga rändas tema *squaw* lugematuid öid talise keskpäeva päikese poole, ja seal ta nüüd elabki — pole lõikavat pakast, pole lund, pole suvist keskööpäikest, pole talvist keskpäeva-ööd.

Teine saadik katkestas nende jutu kategoorilise kutsega ilmuda kohe koosolekule. Mackenzie tõukas käskjala ukse vahelt lumme, nägi sel hetkel vaaruvaid kujusid *potlach*'i tulede ümber, kuulis

meeste rütmilise laulu sügavaid bassihääli, ja teadis, et šamaan puhub lõkkele rahva viha. Tuli talitada kiiresti. Ta pöördus pealiku poole.

— Kuule! Ma tahan su last. Ja nüüd. Näe, siin on tubakat, teed, palju tasse suhkrut, soojad tekid ja häid ning suuri rätikuid; ja siin, näe, üks päris püss paljude kuulide ning püssirohuga.

— Ei, vastas vana mees, tõrjudes endast eemale laialilaotatud suure varanduse. — Just praegu on mu rahvas kokku tulnud. Nad ei taha seda abielu.

— Aga sina oled pealik.

— Ja ometi minu noored mehed on vihased, sest Hundi on võtnud neilt tüdruku, nii et nad ei saa naist võtta.

— Kuule, oo Thling-Tinneh! Enne kui öö saab päevaks, pöörab Hunt oma koerad Idamägede poole ja sõidab minema Yukonimaale. Ja Zarinska rajab teed tema koertele.

— Ja enne kui saabub kesköö, heidavad minu noored mehed Hundi liha koerte ette, ja ta kondid pillutakse laiali lumme kuni kevadine päike sulatab nad lahti.

See oli ähvardus ja halb ähvardus. Veri tõusis Mackenzie pronksikarva näkku. Ta hääli paisus. Vana *squaw*, kes oli istunud passiivse pealtvaatajana, püüdis uksest välja hiilida. Meeste laul väljas katkes äkki ja, kui ta vana naise nahkasemele oli lükanud, ta kuulis stiksides järjest kasvavat kisa.

— Veel kord ütlen ma sulle, oo Thling-Tinneh, kuule mind! Hunt sureb kokkulütsutud hammastega ja ühes temaga suiguvad unele ka kümme sinu tugevamat meest — meest, keda sul tarvis

läheb, sest algab jahiaeg ja ka lõhepüügini pole enam palju aega. Ja siis veel, — mis kasu sul on, kui ma suren? Ma tunnen sinu rahva kombeid: sina saad ainult vähese osa sellest rikkusest. Luba mulle oma laps, ja sa saad kõik omale. Ja veel midagi — mu vennad ei jää tulemata, neid on palju ja nende isu ei saa kunagi täis. Kaarna tütreid saavad kandma oma lapsi Hundi telkides. Minu rahvas on suurem kui sinu rahvas. Nii on see määratud. Luba, ja kõik see varandus on sinu.

Väljas lumel kriginisid mokassiinid. Mackenzie tõmbas püssikuke vinna ja vabastas mõlemad revolvrivid vöö vahel.

— Luba, oo pealik!

— Aga mu rahvas pole sellega päri.

— Luba, ja see varandus on sinu. Sinu rahvaga õiendan ma hiljem.

— Hunt tahab, et see nii sünniks. Ma võtan tema kingitused — kuid ma hoiatan teda.

Mackenzie andis asjad üle, lukustas hoolega püssi-etteandemehhanismi, ja kroonis selle tehingu veel kaleidoskoopiliselt kirju siidist ninarätikuga. Telki astusid šamaan ja pool tosinat noormehi. Mackenzie lükkas nad hoolimatult kõrvale ja astus välja.

— Paki asjad, pöördus ta lakoonilise tervitusega Zarinska poole, telgist mööda sammudes. Siis ruttas ta rakendama koeri. Mõni minut hiljem sõitis ta oma rakendiga koosolekule, Zarinska tema kõrval. Ta võttis aset ovaali ülemises otsas pealiku kõrval. Üks samm temast tagapool, vasemat kätt, seisis Zarinska — temale määratud kohal.

Dealegi oli tarvis end kindlustada selja tagant, sest õhus heljus hädaoht.

Kummalgi pool tuld kükitasid mehed ja laulsid laule hallist minevikust. Need laulud, täis kummalisi, venitatud kadentse ja sageli korduvaid refrääne, polnud kuigi võluvad. Ovaali alumises osas tantsis kümmekond naist šamaani järelevalve all. Ta tegi tõsiseid etteheiteid, kui mõni naistest ei andunud terve oma olemusega rituaali ekstaasile. Poolenisti varjatud sasitud süsimustade juuste kuhja all, mis langesid puusadeni, õõtsusid nad edasi-tagasi, väristades kehi vastavalt segasele rütmile. See oli kummutuslik pilt, mingi anakronism. Lõunas puudus üheksateistkümnenda sajandi viimasest dekaadist ainult mõni aasta, siin aga elasid ürginimesed unustatud fragmendina eelajaloolisest ilmast. Ruuged hundikoerad istusid nahkadesse rõivastatud isandate vahel ja puresid kohtade pärast, tulehelkide plinkides tagasi nende punastest silmadest ja ilastest kihvadest. Metsad magasid surnulina all tontlikult tardunutena. Valge Vaikus, mis hetkeks oli taganenud laane servani, näis uuesti esile tungivat; tähed karglesid rahutult, nagu harilikult Suure Külma aegu, Polaarvöö vaimud aga traalisid oma kiirgavaid lõuendeid risti üle laotuse. „Kangekaelne“ Mackenzie tajus tumedalt olukorra suursugust metsikust. Ta pilk libistus üle nahkadesse mässitud kogude, otsides nägusid, mis olid temast ära pöördunud. Hetkeks peatusid ta silmad vastsündinud lapsel, kes imes ema paljast rinda. Väljas oli käre pakane, üle seitsmekümne kraadi alla nulli (Farenheiti järele). Ta mõtles omaenda rahva õrnadele nais-

tele ja muigas põlglikult. Ja ometi oli ta ilmale tulnud just säärase õrna naise üsast, ilmale tulnud kuningliku pärandusega, mis andis temale ja ta suguvendadele meelevalle üle maa ja mere, üle loomade ja muude inimeste tervel maakeral. Üksinda saja vastu, piiratud arktilisest talvest, kaugel oma vendadest, tundis ta selle päranduse sundi — hädaohu iha, võitluse indu ja tahet oma kavatsusi teostada kas võites või surres.

Laulmine ning tantsimine lakkasid ja šamaan võttis sõna. Ta kõneles suure paatosega ning siirdus kohe algusest peale mütoloogia udustesse keerdkäikudesse, püüdes kavalasti mõjustada oma kergeusklikku rahvast. Edu oli enam kui kindel.

Loovale printsibile, mis kehastust leidnud Rongas ja Kaarnas, seadis ta vastu Mackenzie, Hundi, kui purustava hävitava elemendi. Ei olnud nende jõudude võitlus mitte ainult vaimline — ei, võitlesid ka mehed, igäüks oma *totem*'i tähe all. Nad olid *Jelchs*'i, Tuletooja Kaarna, lapsed; Mackenzie oli Hundist sündinud, ehk teiste sõnadega: kuradist. Et nad selles alalises sõjaseisukorras olid sõlminud vaherahu, et nad lasksid oma tütreid abielluda oma igivaenlastega, see oli ärandmine ja Jumala teotus kõrgemal määral. Ükski väljendus polnud küllalt tugev, ükski võrdlus küllalt alatu, et naelutada häbiposti Mackenziet, kui roomavat, salakavalat ussi ja saatana kannupoissi. Jõudes oma kõne tulipunkti, kuuldus stikside ridadest allasurutud metsik urin sügavast kopsupõhjast.

— Ja, mu vennad, *Jelchs* on kõikvõimas! Kas ei toonud ta meile taevast sündinud tuld, et me

võiksime endid soojendada? Kas ei toonud ta koobastest välja päikese, kuu ja tähed, et me näeksime valgust? Kas ei õpetanud ta meid võitlema nälja ning külma vaimudega? Kuid nüüd on *Jelchs* oma lastele vihane, ja neid on väheks jäänud, ainult veel käputäis, ja *Jelchs* ei aita neid enam. Sest nad on tema unustanud ja on pattu teinud ja tallanud kurje radu ja võtnud oma vaenlasi enda juurde telkidesse, et nad võiksid istuda nende tulede ääres. Jah, Kaaren on kurb oma raiskuläinud laste pärast. Kui nad aga oma meelt parandavad ja näitavad, et nad oma tegusid kahetsevad, siis tuleb Tema uuesti pimedusest välja ja aitab neid. Oo, vennad! Tuletooja sosistas teie šamaanile ühe läkituse, ja seda peate nüüd kuulma. „Noored mehed võtku noored naised oma telkidesse ja lennaku Hundile kõri kallale! Ärgu kustugu nende vaen! Siis saavad nende naised viljakaks ja neid saab palju ja nad võrsuvad vägevaks rahvaks! Ja Kaaren saadab kaugest Põhjust oma isade ja esiisade võimsad järeletulijad, suured suguharud; ja nad löövad tagasi Handid, kuni nad saavad olema nagu mulluse aasta lõkketuled, ja taas peavad nad valitsema tervet maad!“ See on läkitus *Jelchs*'ilt, Kaarnalt.

See tume ennustus Messia tulekust kutsus esile pöörase ulgumise stiks'ide seas. Kõik kargasid jalule. Mackenzie vabastas oma käed käpikutest ja ootas. Hüüti Rebast, ja need hüüded ei vaikinud enne kui sammus esile keegi noormees ja hakkas kõnelema.

— Vennad! Šamaan rääkis tõtt. Handid on võtnud meilt naised ja meie meestel pole lapsi.

Meid on jäänud väheks, ainult veel käputäis. Handid on võtnud meilt soojad karusnahad ja andnud nende vastu kurje vaime, mis elavad pudelites, ning riideid, mis pole pärit ei saarmalt ega määralt, vaid tehtud rohost. Need riided pole soojad ja meie mehed surevad kummalistesse tõbedesse. Mina, Rebane, pole naiseks võtnud ühtki tüdrukut; ja mispärast? Kaks korda on läinud need tüdrukud, kes mulle meeldisid, Huntide laagrisse. Ka nüüd olen kõrvale pannud saarma-, põdra- ja karibunahku, et ma leiaksin poolehoidu Thling-Tinneh'i silmis, et ma võiksin naida Zarinskat, tema tütart. Ja jällegi on talle seotud jalgade ümber lumerajad, et teed murda Hundi koortele. Ma ei räägi mitte ainult enda pärast. Minu käsi käib samuti nagu Karulgi. Ka tema oleks olnud meelsasti Zarinska laste isaks ja on selleks kogunud juba hulga nahku. Ma kõnelen kõigi nende noormeeste nimel, kellel pole veel naisi. Handid on alati näljased, alati valivad nad saagist suupärasemad tükid. Kaarnatele jäävad jäfised.

— Näete seal Gugklat! karjus ta, toorelt sõrmeaga näidates vanale küürakale naisele. — Ta koivad on kõverad nagu kasepuust kanuukaared. Ta ei suuda korjata oksid ega viia jahimeestele sööki. Kas valisid teda Handid?

— Ei! ei! mõirgasid ta vennad.

— Või vaadake Moyrit, kelle silmad on kuri vaim kõõrdi vedanud. Isegi rinnalapsed kisedavad teda nähes, ja öeldakse, et grislikarugi annab talle teed. Kas valisid nad tema?

Taas rökkas metsik kiiduavaldis.

— Ja seal istub Pischet. Ta ei kuule minu

sõnu. Eales pole ta kuulnud jutukõma, mehe häält ega lapse lobisemist. Ta elab Valges Vaikuses. Kas Hundid hoolivad temast? Ei! Nemad võtavad saagist parimad palad, meile jäävad jäätised.

— Vennad, nii ei tohi see olla! Hundid ei tohi enam hiilida meie lõkketulede keskel! Aeg on tulnud!

Üle zeniidi jooksis määratu purpurrohekas, kollane virmaliste tulejuga, keerdues laotuse horisondist horison dini.

Pea kuklas, käed taeva poole sirtutatud, nii lõpetas ta hoogsalt oma kõne.

— Pange tähele! Meie isade vaimud on tõusnud ja veel täna peavad sündima vägevad teod!

Rebane taandus ja välja astus teine noormees — veidi kõheldes, esile lükatud oma sõpradest. Ta ületas neid kasvult peavõrra ja ta lai rinnakast oli pakasele trotsivalt vastu surutud. Tammudes jalalt jalale ja otsides kohaseid sõnu, polnud ta olemine nähtavasti kuigi mugav. Jube oli vaadata talle näkku, sest mingi hirmsa löögi tagajärjel oli see poolenisti ära rebitud. Viimaks lõi ta omale rusikaga vastu kõmisevat rinda, ja ta hääl mürises üle välja nagu kaljuõõntes purunev ookeanilaine.

— Mina olen Karu! Kui mu hääl oli nõder nagu tüdrukul, tapsin ma määri, põtru ja karibusid; kui mu hääl kasvas ja ma klähvisin nagu põhjakärp, kes nuhib kivide alla peidetud liha, siis läksin üle Lõunamägede ja tapsin kolm meest Valgejõe suguharust, ja kui mu hääl juba mürises nagu Chinook, tuulispask, siis kohtasin ma halli grisli-karu, kuid ma ei astunud ta eest kõrvale.

Nende sõnade juures tõmbas ta hinge tagasi ja äigas tähendusrikkalt käega üle õudsete armide.

— Ma pole Rebane. Mu keel on kinni külmunud nagu jõgi. Ma ei mõista palju rääkida ja mu kõne pole pikk. Rebane pajatab suurtest tegudest, mis peavad sündima täna öösi. Hea! Sõnad voolavad ta keelelt nagu kevadised ojakesed, kuid ta on kitsi tegudes. Täna öösi võitlen ma Hundiga. Ma tapan ta, ja Zarinska peab istuma minu tule ääres. Karu on rääkinud.

Olgugi, et kõik ta ümber kees nagu põrgus, ei kaotanud „Kangekaelne“ Mackenzie veel julgust. Teades hästi, kui vähe on kasu käsitsivõitlusel püssist, nihutas ta mõlemad revolvritud ettepoole, seades nad käe järgi, ja tõmbas käpikud poolenisti maha, nii et sõrmed jäid vaid kinda suhu. Ta teadis, et pole mingit pääsulootust, kui nad atakeerivad teda *en masse*, kuid, truu oma loomule, ta valmistus surema kokkuliitunud hambail. Kuid Karu taltsutas oma sõpru, pekstes agaramaid tagasi oma kohutava rusikaga. Kui kisa hakkas raugema, heitis Mackenzie kiire pilgu Zarinska poole. Pilt oli ülev. Zarinska, oma lumerajadel paindunud ettepoole, värisevail sõõrmeil, huuled poolavali, oli nagu hüppevalmis tiiger. Ta suured mustad silmad, täis hirmu ja viha, olid kiindunud oma suguvendadele. Nii suur oli ärevus, et ta oli lakanud hingamast. Üks käsi kramplikult südamele surutud, teises käes koerapiits, näis ta kivistunud sambana. Alles siis, kui Mackenzie talle otsa vaatas, rahustus Zarinska. Musklid lõtvusid ja sügava ohkega vajus ta tagasi, saates mehele pilgu, mis tähendas enam kui armastust.

Thling-Tinneh püüdis kõnelda, kuid rahvas summutas ta hääle. Siis astus ette Mackenzie. Rebane avas suu kriiskavaks kisaks, ent Mackenzie kargas säärase kiskjahooga ta poole, et Rebane hirmunult eemale pörkus ja tal hääli suri poole silbil. Rebase äpardust tervitati müriseval naerul ja see pehendas üldist tuju seevõrra, et nõus oldi kuulama.

— Vennad, Valge Mees, keda te olete heaks arvanud hüüda Hundiks, tuli teie sekka ausate mõtetega. Ta ei olnud mitte nagu Innuit, ta suu ei valetanud. Ta tuli nagu sõber, nagu mees, kes tahtis saada teile vennaks. Aga teie mehed on kõnelnud ja õrnadel sõnadega pole enam ruumi. Kõige pealt tahan ma teile öelda, et šamaanil on kuri keel, ja et ta on valeprohvet, ja et see läkitus, millest ta siin pajatas, pole mitte Tuletooja poolt. Kaarna häälele on ta kõrvad lukus; ta punub kavalaid plaane ise omast peast, ja teid on ta narriks teinud. Tal pole mingit võimu. Kui tapeti koerad ja nad ära söödi, kui teie maod olid rasked parkimata nahkadest ja mokassiiniribadest, kui surid vanad mehed ja surid vanad naised ja surid rinnalapsed oma emade kokkukuivanud nisade otsas, kui maad kattis pilkane pimedus ja teie hävisite nagu lõhed püünises, jah, — kui näljahäda oli suur, kas muretses siis šamaan teie jahimeestele lihajäänustki? kas pani ta kildugi toitu teile makku? Ma ütlen teile veel kord — šamaanil pole mingit võimu. Näete, ma sülitan talle näkku.

Olgugi, et see jumalateotus mõjus masendavalt, ei tulnud kuuldavale ühtegi häält. Mõned

naised olid heitunud, kuid mehed vaikisid kärsitult, nagu oodates, et sünniks mõni ime. Kõigi silmad olid kiindunud kahele peategelasele. Nõid tundis silmapilgu tõsidust, tundis oma mõju vaaruvat ja avas juba suu, kuid jooksis hirmunult tagasi, nähes Hunti lähenevat põlevail silmil ning tõstetud rusikaga. Mackenzie naeris mõnitavalt ja arutles edasi.

— Kas kukkusin ma surnult maha? Või tabas mind pikne? Või langesid tähed taevast, et purustada mind? Päh! Selle koeraga olen ma valmis. Nüüd tahan ma öelda mõne sõna oma rahvast, kes kõige vägevam on kõigist maa peal elavatest rahvastest. Alguses pidasime jahti nagu teiegi, — üksinda. Siis küttisime salkadena, ja nüüd ujume üle maa nagu karibukarjad. Need, keda me võtame oma telkidesse, saavad elama; need, kes ei taha tulla, surevad. Zarinska on nägus tüdruk, sihvakas ja tugev, ta on kohane Huntide emaks. Kui ma ka suren, selleks saab ta ikkagi, sest mu vendi on palju ja nad tulevad mulle järgi, ajades mu koerte jälgi. Kuulge Hundi seadust: *Kes võtab ühe Hundi elu, peab maksma selle eest kümme elu oma rahva seast.* Paljudes maades on makstud seda hinda, paljudes maades makstakse seda hinda veelgi.

— Nüüd räägin ma Rebase ja Karuga. Näib, et nad on tüdrukule silma heitnud. On nii? Näete, ma olen ta juba ostnud! Thling-Tinneh nõjatub püssile ja teised müügist lunastatud asjad on ta tule ääres. Ometi tahan ma noortele meestele vastu tulla. Rebasele, kelle suu on kuivanud suurest jutust, annan ma viis pikka rulli tubakat. See

paneb ila ta igemetel nõretama nii, et ta võib koos-olekutel teha veelgi suuremat kisa. Kuid Karule, kelle peale olen väga uhke, annan tekke kaks tükki, jahu kakskümmend tassi, tubakat kaks korda nii palju kui Rebasele, ja kui ta tahab sõita minuga üle Idamägede, annan ma talle püssi, just samasuguse nagu on Thling-Tinneh'il. Ei taha? Hästi! Hunt on tüdinud rääkimast. Kuid veel kord tahab ta öelda teile seaduse: *Kes võtab ühe Hundi elu, peab maksma selle eest kümme elu oma rahva seast.*

Mackenzie astus naerusel näol tagasi oma endisele kohale, kuid süda oli raske. Öö oli ikka veel pime. Tüdruk astus üsna lähedale ja sosistas talle Karu trikkidest noaheitluses.

Otsustati võidelda. Mitukümmend mokassiini asusid laiendama mahatallatud platsi tule ümber. Palju kõneainet andis šamaani näiline langus — mõned arvasid, et ta oma võimu ainult tagasi hoidis, teised aga, toetudes möödunud sündmustele, heitsid nõusse Hundiga. Lahinguvälja keskele astus Karu, peos lahtine jahinuga, nähtavasti vene päritolu. Rebane juhtis tähelepanu Hundi revolvritele, — Mackenzie võttis endalt vöö maha ja haakis selle Zarinska ümber, usaldades viimase kätte ka oma püssi.

— Ja siis, kui sa märkad hädaohtu selja tagant, hüüa valjusti: „Mu mees!“ Ei, — nii: „Mu mees!“

Ta naeris, kui Zarinska seda sõna kordas, näpistas teda põsest ja astus tagasi ringi. Mitte ainult käeulatuselt ja kasvult polnud Karu femast paremas seisukorras, ka ta noatera oli tublisti kaks tolli pikem. „Kangekaelne“ Mackenzie oli

varemgi vaadanud meestele silma ja ta teadis, et see oli mees, kes seisis ta vastas. Kuid teras oli ta tõu domineeriv pulss ja tuleplingid haljal terasel panid ta südame kiiremini tuksuma.

Ikka ja jälle suruti ta lõkke või sügava lume veereni, ja ikka ning jälle töötas ta end vilunud poksija taktikaga ringi keskele tagasi. Ükski hääl ei tõusnud tema innustamiseks, kuna ta vastasele osaks said aplaus, ergutused ja hoiatused. Aga ta liitsus ainult hambad koomale, kui noad laksusid kokku, külmavereliselt tungides peale või pareerides lööke, kindel oma jõus. Alul hoidis ta oma vaenlast, kuid see tunne taganes algelise eluinstinkti ees, mis omakord maad andis tapmistahtele. Kadus kümme tuhat aastat kultuuri, — ta oli vaid koopaelanik, kes võitles oma emase eest.

Kaks korda trehvas ta, pääsedes ise veata, kuid kolmas kord läks löök viltu ja enesekaitseks haarasid mõlemate vabad käed kinni relvis kätest. Nüüd alles tundis ta vastase kohutavat jõudu. Ta lihased tõmbusid valu pärast sõlme, sooned ning künnapud ähvardasid pinevusest katkeda, ja ikka lähemale nihkus vene teras. Ta püüdis rabelda lahti, kuid ainult nõrgestas end. Nahkadesse mässitud sõõr tõmbus koomale, innutsedes näha kindlasti lähenevat lõpplööki. Kuid poksija osavusega põrgates vähe kõrvale, andis ta vastasele hoobi peaga. Instinktiivselt taandudes kaotas Karu oma tasakaalu. Samal hetkel, kasutades seisukorda, viskus Mackenzie kogu keharaskusega ettepoole, paisates oma vastase läbi vaatajate ringi sügavasse lumme. Karu sumas lumest silmapilkselt välja ja kargas ühe hüppega Mackenziele uuesti kallale.

— Oo, mu mees! kõlas Zarinska hääl, väri-
sedes hirmust.

Plaksus vibukeel, Mackenzie kükitas välk-
kiirelt maha ja üle ta pea lendas luuotsaga nool
Karule rinda, just hetkel, kui see oma maasküki-
tavale vastasele kallale tormas. Ja kohe oli
Mackenzie jalul ning ümber pöördunud. Karu
lamas liikumatult, kuid teisel pool tuld seisis
šamaan, tõmmates vibule uue noole.

Viivuks tõusis õhus Mackenzie nuga. Ta haa-
ras raske tera otsapidi kinni. Lõkke kohal vilkus
teraseplink. Šamaan vaarus, nuga kuni pidemeni
kõris, ja kukkus järgmisel hetkel hõõguvasse
tuhasse.

Klik! Klik! — Rebane oli Thling-Tinnehi käest
ära kiskunud püssi, ja püüdis tagajärjetult pad-
runit torusse lükata, laskis aga püssi käest kuk-
kuda nii pea kui kuulis Mackenzie naeru.

— Ah Rebane ei mõista selle kanniga veel
mängida. Ta on nagu naine. Tule! Too ta siia,
ma näitan sulle!

Rebane kõhkles.

— Tule, kui sulle öeldakse!

Rebane lonkis lähemale nagu pekstud peni.

— Vat nii ja nii, ja nüüd on asi joones.

Padrun lendas torusse ja kukk jäi vinna.
Mackenzie viskas püssi õlale.

— Rebane ütles, et täna öösi saavad sündima
vägevad teod, ja ta rääkis tõtt. Sündisid vägevad
teod, kuid kõige pisem nendest oli Rebase tegu.
Kas ta kavatseb ikka veel Zarinskat oma telki
viia? Kas mõtleb ta minna sama teed, mida tal-
lavad šamaan ja Karu? Ei? Hästi!

Mackenzie pöördus põlglikult eemale ja tõm-
bas oma noa nõia kõrist välja.

— Kas on vahest veel mõni noormees, kes
mõlgutab samu plaane? Kui nii, siis võtab Hunt
nad ette kahe- ja kolmekaupa, kuni soovijaid enam
ei leidu. Ei ole? Hästi! Thling-Tinneh, nüüd kin-
gin ma sulle selle püssi juba teist korda. Kui sa
kunagi tuled Yukoni kanti, siis tea, et Hundi tule
ääres leiad sa alati ruumi ja palju toitu. Öö hak-
kab lõpule jõudma. Ma lähen, aga võib-olla ma
tulen veel tagasi. Ja veel kord: — mõelge Hundi
seadusele.

Astudes tüdruku kõrvale, näis ta neile üli-
inimliku kujuna. Zarinska asus rakendi eesotsa
ja koerad liikusid paigalt. Mõne hetke järel nee-
las neid fontlik mets. Niikaua oli Mackenzie ooda-
nud. Nüüd sidus ta lumerajad jalga, et järgneda
neile.

— Kas Hunt on unustanud viis rulli tubakat?

Mackenzie pöördus vihaseks Rebase poole, siis
aga puhkes ta naerma. Asjal ei puudunud oma
koomiline külg.

— Ma annan sulle ühe lühikese rulli.

— Nagu Hunt heaks arvab, vastas Rebane
alandlikult, ja sirutas käe tubaka järele.

KAUGEL MAAL.

Kui keegi rändab kaugele maale, peab ta valmis olema unustama palju oma vanu harjumusi ja omaks võtma sääraseid eluviise, mis on enam kohased eksistentsiks uuel maal; tal tuleb maha jätta oma vanad ideaalid ning vanad jumalad, ja sageli tuleb tal hävitada seadustekoodeks, mis seni on reguleerinud ta teotsemisviise. Kellel on Prooteuse kohanemisvõimet, sellele võib niisugune vahelduseuudus pakkuda isegi lõbu; ent need, kes liiga tugevasti on kokku kasvanud vana rutiiniga, ei talu muutunud ümbruskonna survet, ja nende keha ning vaim ei suuda leppida uute, mõistmatute kitsendustega. See leppimatus võtab kas aktiivse või tõrkuva kuju, sünnitades palju tüli ning tuska, ja saab lõppeks igasuguste õnnetuste põhjuseks. Kes ei suuda kohaneda uute eluviisidega, sel oleks parem tagasi pöörduda oma kodumaale; kui ta kauaks jääb, sureb ta kindlasti.

Mees, kes selja keerab vana tsivilisatsiooni hüvedele ja tahab vastu minna metsikule noorussele, Põhjamaa ürgaja lihtsusele, võib hinnata edu juba ette — vastupidises proportsioonis lootusefult sissejuurdunud harjumuste hulga ja omadustele. Kui ta on kohane kandidaat, siis märkab ta varsti,

et materiaalsed harjumused on kõige tähtsusetumad. Vahetada sääraseid asju, nagu: maitsev eine lihtsa toidu vastu, kõva nahkking — pehme, vormitu mokassiini või sulgpadi — lumeaseme vastu, — see on lõppeks väga tühine asi. Kuid raskused algavad siis, kui tuleb õppima hakata, kuidas end ülal pidada igasuguste elunähete puhul, eriti aga oma kaasinimeste suhtes. Tavalise elu viisakusavaldised peab asendama ligimesearmastuse, sallivuse ning lepliku meelega. Nii, ja ainult nii võib võita omale kallihinnalise pärli — tõsise sõpruse. Ei tarvitse öelda — „tänan“, seda peab tundma suud avamata, ja tasuma tegudega. Ühe sõnaga, sõnad tuleb asendada tegudega, kirjatäht — hingega.

Kui terve maailm kumises juttudest arktilisest kullast ja polaarmaa võlu piinas inimeste südameid, viskas ka Cartes Weatherbee vaikse kantselei ameti nurka, jättis poole oma korjatud rahast naisele ja ostis ülejäänud osa eest reisivarustuse. Ta loomuses polnud romantika raasugi — kantseleiorjus oli selle hävitanud lõplikult; ta oli lihtsalt tülpunud igavesest virelemisest ja tahtis riskida kõrge mänguga, kuna ei puudunud välja-vaateid väärsele võidule. Nagu palju teisi narre põlgas ta ära vanad rajad, mida olid tallanud Polaarmaa pioneerid juba aastakümneid, ja ruttas kevade alul Edmonti, ühinedes seal, hukatuseks oma hingele, täismeeste kambaga.

See rändurite salk ei kujutanud enesest midagi ebatavalist, välja arvatud nende plaanid. Isegi nende eesmärk oli sama, mis teistelgi — Klondike. Kuid kaardile märgitud tee, mida mööda nad

kavatsesid sihile jõuda, ajas kananaha ihule pärismaalastele, kes ometi olid maast madalast karastatud Loode muutlikkudest ilmadest.

Isegi Jacques Baptiste, Chippewa naise ja prantslasest renegaadi võsu, oli hämmastunud, olgugi et ta oli sündinud põdranahast telgis põhja pool kuuekümnne viendat laiusekraadi. Ta oli nõus nende teenistusse astuma ja rändama nendega kas või igavese jääni, ent iga kord, kui tema käest nõu küsiti, raputas ta ainult pahaendeliselt pead.

Ka Percy Cuthferti õnnetuse täht hakkas tõusma sellest silmapilgust, mil ta ühines selle argonautide kambaga. Ta oli päris harilik mees, kelle pangakonto ei ületanud ta vaimlist nivood. Tal polnud mingit põhjust sellest kaelamurdvast seiklusest osa võtta — mitte vähematki põhjust, ainult et ta kannatas ebanormaalselt arenenud sentimentaalsuse all. Kogu selles loos nägi ta täitsa ekslikult ehtsa romantika ning avantüüri vaimu. Mõni teinegi mees oleks talitanud samuti ja oleks teinud just samasuguse saatusliku vea.

Jäälagunemise ajal oli väike jõuk juba Elk-Riveri jõel. Laevastik oli üsna arvukas, sest reisuvarustis oli suur ja neid saatis terve kari räbaldunud segaverelisi hulkureid ühes naiste ja lastega. Päev päeva järel aerutasid nad, võitlesid moskiitodega ja igasuguste issandanuhtlustega, või vandusid ja higistasid, vedades oma paate ümber kärestikkude. Säärane tappev töö paljastas varsti mehe hinge ta sügavama sopini ja enne veel, kui kadus silmist Athabasca järv, maha jäädes lõunasse, olid kõik salga liikmed valgele toonud oma õiged värvid.

Kes tööd põlgasid ja igavesti virisesid, olid Cartes Weatherbee ja Percy Cuthfert. Terve salkkond kokku ei hädaldanud oma vaeva ja raskuste üle nii palju kui kumbki neist üksinda. Mitte üks ainus kord ei tõusnud nad vabatahtlikult üles, et õiendada mõnd pisukest töökest laagris. Kui tarvis oli ämbritäis vett tuua, korjata liigne sületäis oksid, pesta ja kuivatada sööginõud või läbi sorida pakid, et otsida mõnd hädavajalikku asja — kohe leidsid need mõlemad tsivilisatsiooni jõuetud võsukesed oma kätel ville ja pakatanud haavu, mis nõudsid kiiret ravimist. Nad olid esimesed magama heitmas, jättes täitmata kümmekond kohustist, ja samuti olid nad viimased tõusmas, kui laager enne hommikueinet korraldas end minekuks. Nad olid esimesed lõunalauda istuma ja viimased, kes lõunategemiseks oma käe külge panid; esimesed — suupärasemaid palasid noolima ja viimased — märkama, et nad oma portsjonile olid mõne teise mehe osa lisaks võtnud. Istudes aerudel olid nad küllalt kavalad, et töötada teistega taktis, kuid lasksid mõlasid veest ainult läbi lohiseda.

Nad arvasid, et keegi seda ei märka, aga nende seltsimehed vandusid habemesse ja hakkasid neid vihkama; Jacques Baptiste aga irvitas nende üle avalikult ja sõimas neid hommikust õhtuni. Kuid Jacques Baptiste polnud kellegi džentlmen.

Great Slave'il osteti hudsonikoeri, kuivatatud kala ning pemmicani, ja laevastik vajus selle lisa-koorma all vette kuni pardani. Mackenzie kiire voolus haaras paadid ning kanuud ja paiskas nad suurele Barreni madalikule. Uuriti läbi iga vähegi lootust äratav „soon“, kuid petlik „kullamuda“ mee-

litas neid ikka enam põhja poole. Great Bear'il hakkasid mehed deserteerima, haaratud üldisest hirmust tundmatute maade ees, ja Hea Loofuse Fort nägi viimaseid, kõige julgemaid neist sikutamas veoliine vastu jõe voolust, mis oli nii ärandlikult hõlpsasti neid alla kandnud. Jäi ainult Jacques Baptiste. Lubas ta ju rännata nendega kas või igavesse jõesse.

Nüüd uuriti vahet pidamata, kuulujuttude najal koostatud, valelikku kaarti. Tuli kibedasti rutata, sest päike oli lõunas üle kulminatsiooni jõudnud ja talv lähenes kiiresti. Matkates piki lahe kallast, kus Mackenzie suubub Põhja-Jäämerre, jõudsid nad väikese Peel-Riveri suudmeni. Siit peale algas vaevaline töö, — tuli sõuda vastu voolust, ja mõlemal väetikesel käis käsi halvem kui kunagi varem. Veoliin ja hudi, kärestikud ja madalikud, — kõik need piinad äratasid ühes neist ääretu vastikuse kõrgete mängude vastu ja põletasid teisele ajju selge kujutelma romantikast ning avantüürist, nagu need esinevad tõelikus elus. Kord hakkasid nad vastu, ja kui Jacques Baptiste nendega küllalt viisakalt ei kõnelnud, kargasid mõlemad talle sisisedes näkku. Kuid segavereline andis naha peale nii ühele kui teisele ja saatis nad läbipekstult ning veriselt töö juurde tagasi. See oli esimene kord, kus tuli appi võtta rusikas.

Jõudnud väikese Peel-Riveri lätteni, ei pääsenud nad enam edasi ja kulutasid terve suve ainult selleks, et vedada oma paadid ja varustis üle Mackenzie veelahkme West-Rat'i jõkke. See ahtake jõeke suubub Porcupine'i, mis omakord voolab Yukonisse just seal, kus see vägev Arktika

trakt pöördub laias kaares tagasi Põhja. Võidujooksus talvega jäid nad varsti alla, — ühel ilusal päeval istus nende laevastik paksus jääpudrus kinni, ja kraam tuli kiiresti kaldale toimetada. Sel ööl surus jää tugevasti peale, pragunes, murdus, et järgmisel hommikul uinuda põhjalikult.

*

— Me ei või Yukonist olla kaugemal kui nelisada miili, otsustas Sloper, mõõtes põidlaküünega kaarti. Koosolek, millel mõlemad Väetikesed olid end põhjalikult välja halisenud, hakkas lõpule jõudma.

— Hudson-Bay-Post, — liiga hilja. Nüüd pole mõtet.

Jacques Baptiste'i isa oli vanal ajal Karusnahkade Kompanii ülesandel seda teed matkanud ja oli muu seas sinna maha jätnud kümme kuldunud varbaid.

— Vilets värk! Kas valgeid ei ole? hüüdis keegi salgast.

— Mitte mõhkugi, kinnitas Sloper lühidalt. — Kuid Yukonit mööda Dawsoni alla ei olegi enam kui viissada miili. Ütleme, siit ümmarguselt tuhat miili.

Weatherbee ja Cuthfert oigasid ühest suust.

— Ja kui kaua see aega võtab, Baptiste?

Segavereline kalkuleeris hetke.

— Kui lõhuksime nagu kuradid, kui keegi seannahka ei veaks — kümme, kakskümmend, nelikümmend, viiskümmend päeva. Kui titad kaasas, ei või midagi ette öelda. Vahest siis, kui põrgu kinni külmub, vahest ka hiljem.

Mokassiinid ja lumerajad olid korras. Hüüti

nimepidi kedagi puuduvat salgalfiiget — see astuski laagri serval asuvast vanast hütist välja ja ühines teistega. See hütt oli üks neist paljudest müstlistest esemetest, mis peituvad Põhja lõpmatus üksilduses. Kes oli ta ehitanud ja kunas, seda ei teadnud ükski hing. Vahest varjasid nende muistsete rändurite saladust kaks kividega kaetud hauda lageda taeva all? Aga kes oli kuhjanud need kivid?

Silmapilk oli saabunud. Jacques Baptiste rakendas kelkude ette tõrkjaid koeri, pekstes neid lumiste rihmade vahele. Kokk protestis tummalt, nähes, et asi pikale venib, ja viskas keevasse oapatta peotäie pekki. Sloper tõusis püsti. Ta kere oli naeruväärses kontrastis Väetikeste tervisküllase välimusega. Näost kollane ja kurnatud, nii nagu ta oli põgenenud ühest Lõuna-Ameerika palavikupesast, ei kohkunud ta tagasi raskest matkast üle paljude laiusekraadide ja suutis ikka veel edasi murda ühes teistega. Ta kaalus üheksakümmend naela, kaasa arvatud raske jahinuga; ja hallikstõmbunud juukseahlud viitasid kadunud nooruspäevadele. Nii Weatherbee kui Cuthferti noored musklid oleksid pidanud välja pidama kümme korda enam kui tema kokkukuivanud lihased, ja ometi võis ta neid päevase matkaga maa alla marssida. Ning nüüdki oli ta kogu aeg oma tugevamaid seltsilisi piitsutanud tuhandemiililisele teekonnale, vastu tapvale viletsusele. Ta oli oma tõu rahutu hinge kehtastis, ja vana teutooni kangekaelsus, segatud kiire otsustuse- ning teovõimega, sundis ta keha tõrkumatult ajule alluma.

— Kõik, kes nõus on edasi reisima koertega, nii pea kui jõgi kinni külmub, õelgu jah!

— Jah! kõlas vastuseks kaheksa häält — hääled, millele osaks said otsatud needused sadade miilide piinade kestel.

— Ja vastu?

— Ei! Esimest korda olid mõlemad Väetikesed ühel meelel, kaalumata, kumma huvid rohkem või vähem seeläbi kannatavad.

— Ja mis mõtlete te nüüd peale hakata? päris Weatherbee sõjakalt.

— Enamus otsustab! Enamus otsustab! kisasid teised salkkonna liikmed.

— Ma tean, et kui teie kaasa ei tule, läheb nurja terve meie reis, vastas Sloper õrnalt, — aga siiski ma loodan, kui me koledasti pingutame, vahest õnnestub see ilma teieta.

See märkus leidis üldist heakskiitmist.

— Aga kuulge, küsis Cuthfert kartlikult, — mis pean mina siis peale hakkama?

— Kas sa meiega ühes ei tule?

— E-ei.

— Siis tee, mis ise heaks arvad. Pole meie asi.

— Sa kalkuleeri parem seda küsimust oma südamesõbraga, soovitas keegi raske loomuga mees Dakotast, tähendades sõrmega Weatherbee'le. — Ta ütles sulle kohe, mis sa pead peale hakkama, kui aeg tuleb lõunat teha ja puid korjata.

— Nii siis võib arvata, et see küsimus on otsustatud, lõpetas jutu Sloper. — Homme asume

teele ja jääme laagrisse viis miili siit — ainult et kõik reisuks korda seada, ja veel kord meelde tuletada, kas midagi pole unustatud.

*

Kelgud kiunusid rautatud jalastel ja koerad tõmbasid rihmad, mille vahel nad surema pidid, pinguli sirgu. Jacques Baptiste seisatus Sloperi kõrval ja heitis hütile viimase pilgu. Suits keerles melanhoolseult üksildase elamu korstnast üles taeva poole. Mõlemad Väetikesed vaatlesid neid ükselt.

Sloper pani käe teise õlale.

— Jacques Baptiste, kas oled sa kunagi kuulnud jutukest Kilkenny kassidest?

Segavereline raputas pead.

— Jah, — nii oli see lugu, mu sõber ja armas seltsimees, et Kilkenny kassid kiskusid nii kaua kuni järele ei jäänud nahka ega karvu ega kisa. Kas saad aru? — Kuni enam midagi järele ei jäänud. Suurepärane. Näed, need kaks meest ei armasta end liigutada. Nad ei raatsi tööd teha. Seda me teame. Nad jäävad sinna hütти terveks talveks jumaläüksi — ääretu pikaks, pimedaks talveks. Kilkenny kassid — eks?

Prantslane Baptiste'is kehtitas õlgu, kuid indiaanlane temas vaikus. Siiski oli see väljendusrikas, isegi prohvetlik õlakehitus.

*

Väikeses hütis läks alul kõik väga hästi. Seltsimeeste toored naljad olid siiski sedavõrt mõjunud, et nad olid nüüd teadlikud kohustistest, mis lasusid nende õlgadel; pealegi kahele tervele noor-

mehele polnud tööd liiga palju. Lõppeks nad vabanesid nüüd jäigalt üleolevast toonist, teiste sõnadega, sellest igavesest larisevast segaverelisest, ja see tundus nende elus rõõmustava kergendusena. Alul nad otse kiskusid tööd teineteisest ja täitsid oma väikesi kohustisi säärase su-lava lahkusega, et nende endised seltsimehed, kes nüüd hävitasid oma ihu ja hinge pikal teel, oleksid silmad hämmastusest pärani ajanud.

Neil polnud vähematki muret. Kolmest kandidist ümbritses neid tihe mets, — küttepuid oli külluses. Mõni jard uksest eemal tukkus Procopine, ja tarvitses ainult ta talvisest kestast läbi lüüa auk, kui suliseva allikana välja purskus kristallselget vett. Varsti aga läks seegi töö liiaks. Auk külmus ühtsoodu kinni, ja ikka ning jälle pidid nad seda jääst lahti toksima. Hüti tundmatud ehitajad olid toa kõrvale ehitanud ka pani-paiga moonu jaoks. Sinna kuhjasid nad oma toidukraami kokku. Süüa neil jätkus, täiesti vabalt, — kuuele mehele oleks sellest jätkunud. Enamik toidust oli aga säärane, mis kasvatab liha ning künnapuid, ent ei kõdita suulage. Suhkrut oli rohkem kui tarvis oleks läinud kahele harilikule mehele, aga need kaks erinesid lastest üsna veidi. Varsti tegid nad leiutise, et suhkrust küllastunud soe vesi on päris hea asi, ja nad leofasid selles kooke ning kastsid leivaviilukaid paksu, valgesse siirupisse. Või jälle hävitati meeletult kohvi, teed ja eriti kuivatatud puuvilja. Esimese lahkeli põhjuseks oli suhkruküsimus. See on aga pagana tõsine asi, kui hakkavad tülitsema kaks meest, kes on teineteisele ainukesteks seltsilisteks.

Weatherbee armastas laia žestiga vaielda poliitistel ainetel, Cuthfert aga, kes meelsamini oleks lõiganud kuponge ja kellele ühiskondlikud küsimused ei teinud mingit peavalu, vaikis sel teemal või lõbustas end sepitsedes jalustrabavaid, vaimukaid epigramme. Kuid klerk oli selleks liiga tõntsi mõistusega, et hinnata teise mõtte kauneid väljendusvorme, ja säärane teravmeelsuse raiskamine ärritas Cuthferti. Ta oli harjunud pimestama oma ligimesi sädeleva vaimukusega, ja tänuliku kuulajakonna puudumine sünnitas talle tõsisist meelehärmi. Ta tundis end isiklikult haavatuna ja süüdi selles oli ta lambapea paarimees.

Välja arvatud, et nad eksisteerisid ühes ja samas toas, polnud neis midagi ühist, mitte kõige pisemas asjas. Weatherbee oli kantseleiametnik, kes terve oma elu midagi muud ei teinud peale oma kantseleitöö; Cuthfert oli kõrgema haridusega, pintseldas õlivärvidega maalida, ja oli ka sulemees. Üks oli alama klassi mees, pidas end aga džentlmeniks, teine oli džentlmen ja teadis; et ta seda ka tõesti on. Siit võib järelduse teha, et mees võib džentlmen olla, ilma et tal pruugiks olla algelistki aimu tõsisest seltsimehelikkusest. Klerk oli materialist samal määral kui teine oli esteet, ja ta armuseiklused, millest ta pajatas pikalt ning laialt ja mis võrsusid peamiselt ta kujutelmast, mõjusid ülitundlikule haritlasele nagu lampkasti gaas. Too klerk tundus talle röpase, kasimatu lojusena, kelle õige koht oli sigade seas virtsa sees püherdada, — ja nii ta ka ütles, mispeale tehti talle teatavaks, et ta on mammapoeg ja sibariit. Weatherbee ei teadnud kunagi, mida „si-

bariit“ õieti tähendab, aga see sõna rahuldab teda, ja mis ongi elus olulisem kui endaga rahulolek.

Kui Weatherbee laulis, siis valetas ta iga kolmanda noodi järel, ja üldse laulis ta tundidekaupa sääraseid laule nagu „Bostoni Murdvaras“ või „Mu meeles seisab ikka see punase peaga plika“, nii et Cuthfert nuttis viha pärast, kuni ta närvid enam vastu ei pannud ja ta välja pakase kätte jooksis. Kuid polnud mingit pääsu. Õuest surus teda varsti tagasi kange külm, väike hütt aga, kuhu kümme korda kaheteistkümmene ruutjalale olid kokku surutud voodid, ahi ja laud ühes muu koluga, maendas oma viletsusega. Nüüd mõjus juba isikliku haavamisena lihtsalt teise sealolek; nad vaikisid süngelt ja see vaikus süvenes ning kasvas iga päevaga. Vahete-vahel mõni piiluv pilk või huultekrimpsutus — see oli kõik; muide aga püüdis nad vaikumisperioodidel teineteist täiesti ignoreerida. Nii ühe kui teise hinges tõusis põletav küsimus, kuidas küll Jumal võis tulla hullule mõttele luua säärane olend, nagu on seda see teine seal.

Kuna neil midagi teha polnud, muutus aeg väljakannatamatuks koormaks, ja loomulikult tegi see nad veelgi laisemaks. Nad vajusid füüsilisse letargiasse, millest polnud enam pääsu. Nende kehad tõrkusid iga väiksema liigutuse vastu. Ühel hommikul, kui kord oli Weatherbeel ühist hommikueinet teha, keeras ta end tekkide vahelt välja ja süütas alul traanilambi ja siis lõkke, kuna ta paarimees alles norinal magas. Pada oli seest külmunud ja hütis polnud tilkagi vett, et sööginõusid pesta. Kuid Weatherbee sellest suurt ei

hoolinud, — ta ootas, kuni vesi pajas üles sulas, lõikas peki viiludeks ja asus määratu vastikusega leivakupsetamisele. Cuthfert oli salaja jälginud teist pilukil silmil. Kõige selle tagajärjeks oli ränk tüli, rasked vastastikused süüdistused, ja kokkulepe, et siit peale hakkab igrames ise endale toitu valmistama. Nädal hiljem unustas Cuthfert ühel hommikul sööginõud hoopis pesemata, sõi aga oma eine sellele vaatamata suure mõnuga. Weatherbee irvitas. Peale seda hommikut kadus nende elust rumal komme pesta sööginõusid.

Kui suhkru ja teiste väikeste maiuste tagavara hakkas lõpule jõudma, tekkis neil kummalgi hirm, et nad oma õigest osast ilma jäävad ja et teine viimati rohkem saab, — seepärast kukkusid nad mõlemad suure innuga suhkrut sööma, ajades seda alla kas või vägisi. Maiustised ei pidanud välja seda aplat heitlust, samuti ka mehed. Kehalise liigutuse ja värskete aed- ning juurvilja puudusel muutus veri halvaks ja üle keha levisid vastikud, punakaspruunid laigud. Nad ei pannud seda hoiatust täheleegi. Siis hakkasid paistetama musklid ja liikmed, liha tõmbus mustaks, kuna suu, igemed ja huuled võtsid hele-kreemika värvingu. Selle asemel, et ühises õnnetuses läheneda, jälgisid nad teineteisest ahnel pilgul, otsides oma seltsilises järjest areneva tsõnga sümptomeid.

Oma välimuse eest nad üldse enam ei hoolitsenud ja kaotasid viimase korralikkusetunde. Hütt muutus täieliseks sealaudaks, voodeid ei kohen-datud ega toodud ka külje alla värskaid männi-oksi. Ja ometi ei võinud nad teki alla jääda, kui väga nad seda ka ei igatsenud, sest väljas oli

lõksukülm ja kolle neelas palju kütet. Nad kasvasid habemesse ja pikad juuksed paatusid kah-ludes, kuna nende riided võisid iiveldada iga rä-balakaupmeest. Kuid nad ei hoolinud sellest. Nad olid haiged, kõegi ei näinud neid, ja pealegi oli liikumine väga piinarikas.

Kõigele lisaks sigis veel uus häda — Polaar-vöö Hirm. See Hirm oli Suure Külma ja Suure Vaikuse lihane laps, — ta oli sündinud detsembri-kuu pimeduses, kui päike kaob jäädavalt lõuna-horisoni taha. Kummalegi mõjus see vastavalt nende iseloomule. Weatherbee langes pimedada eba-usu ohvriks, mis manas esile surnute hinged, kes magasid unustatud haudades. See oli pöörane lugu, — nii pea kui ta uinus, ilmusid need vaimud väl-jast, külma käest, lipsasid teki alla ja pajatasid talle oma hädadest ja raskest vaevast enne oma surma. Ta taganes nende pealetükkivast naabru-sest, nad poetusid aga veelgi lähemale ja mässisid ta ümber oma külmunud käed ning jalad. Ja kui nad sosistasid talle kõrvu tulevaid õnnetusi, siis kajasid kambris hirmu ja õuduse karjatused. Cuthfert ei saanud sellest aru, sest nad ei kõnel-nud üldse enam, ja kui ta kisa peale ärkas, kobas ta kohe revolvri järele, tõusis voodis istukile, närv-likult värisedes, ja hoidis relva otsa märkusetult magava seltsilise suunas. Cuthfert arvas, et Weat-herbee hakkab hulluks jääma, ja võiks talle elu kallale kippuda.

Ta enda haigus omandas vähem konkreetse kuju. Saladuslik puusepp, kes oli palk palgi järel üles ehitanud selle hüti, oli katuseharjale naelu-tanud ka tuulelipu. Cuthfert märkas, et see näitab

alati lõunasse, ja ühel päeval, ärritatud sellisest kangekaelsusest, keeras ta tuulelipu itta. Ta valvas nüüd hoolsasti, kuid polnud tuuleõhku, mis oleks selle seisangut muutnud. Siis keeras ta lipu põhja, vandudes, et ei puutu temasse enne kui puhub tuul. Kuid õhk oma altilma vaikuses pani ta hirmust lõdisema ja sageli tõusis ta keskööl, et vaadata, kas lipp on end keeranud — kümme kraadi oleks teda täiesti rahuldanud. Kuid ei, — see seisis üleval pea kohal paigale tardunult nagu saatus ise. Fantaasia hakkas mässama, ja see tuulelipp sai talle nagu mingiks fetišiks. Vahel sammus ta lipu näidatud rada, läbi sünge laane, ja laskis oma hinge küllastuda Hirmust. Mingi nägematu, tajumatu elas ning liikus ta kõrval, ja näis, et igaviku koorem muljub ta põrmu. Kõik avaldab Põhjas seda ängistavat mõju — elutu loodus ja liikumatus, pimedus, lõpmatusse rahusse vaibunud legendikud, tontlik vaikus, milles iga südamelöök kajab pühaduse teotusena, ja sünkjastõised laaned, mis näivad varjavat midagi sõnasamatut jubedat.

Too maailm oma askeldavate inimeste ja suurte ettevõtetega, millest ta oli lahkunud alles äsja, näis olevat kuski määratus kauguses. Vahel valdasid teda mälestised, — mälestised kaubahoovidest, näitustest ja kihavatest avenüüdest, õhtuülikondadest, koosolekutest, sümpaatsetest meestest ja armsatest naistest, keda ta oli tundnud, — kuid need olid ähmased minevikupildid mingist elust, mida ta oli elanud palju sajandeid tagasi, mingil teisel planeedil. See fantoom oli väga tõenäoline, kuid seistes tuulelipu all polaartaevasse kiindunud

pilguga, kaotas ta pikapeale usu, et tõesti on olemas mingi Lõunamaa, kus samal hetkel keeb elu ja askeldus. Lõunamaa oli tühi pettepill, polnud naistest sündinud mehi, polnud abielu ega armastust. Tumeda taeva laotuse taga asus piiritu üksildus, ja selle taga oli üksildus veelgi suurem. Polnud päikest ega lillearoomi. Need olid vaid igivanad unistused paradiisist. Päikeseküllane Lääs ja lilledõhnaline Ida, naeratav Arkaadia ja taevalikud Paradiisi saared — ha! ha! ha! Naer lõhestas vaikuse ja ehmatas teda ennastki ebatavaliku võika kõlaga. Polnud mingit päikest. See siin oli Universum, surnud, külm ning pime, ja tema ta ainuke elanik. Weatherbee? Säärastel silmapilkudel ei tulnud Weatherbee arvesse. Ta oli Caliban, koletislik viirastus, mille külge oli Cuthfert needitud igaveseks ajaks, karistusena mingi unustatud kuriteo eest.

Ta elas surnute riigis külge kõrval Surmaga, väeti oma tähtsusetuses ja põrmu muljutud uinuva igaviku masendavast vägevusest. Kõik omas siin äärmuse kuju — õhk oli tardunud täielises liikumatuses, lumest maetud metsikud väljad — lõpmatud, laotus — määratu kõrge, vaikus — mõõtmatu sügav. See tuulelipp — kui see ainult liigahuks! Kui langeks taevast ometi piksenool või lööksid leekides lõkkele metsad! Kui käriseks laotus, tuleks viimasepäeva hukatus, — ainult et midagi, midagi juhtuks! Aga ei, miski ei liigatu. Vaikus surub endiselt, ja Polaarvöö Hirm pigistas ta südant jäiste sõrmedega.

Kord, nagu teine Robinson Crusoe, sattus ta jõekaldal mingile jäljele — jänese udune jälg

õrnal lumekoorukesel. See oli ilmutis. Põhjamaa oli siiski elu. Ta liikus jälgemööda edasi, uurides, otse neelates seda silmadega. Ta unustas oma paistes lihased ja sumas läbi sügava lume lootuse vaimustuses. Mets neelas ta, kadus üürike kesk-päeva videvik, kuid ta jätkas otsimist, kuni kurnatud keha alla andis ja ta abitult lumme vajus. Seal ta oigas ja needis oma narrust, sest nüüd alles mõistis ta, et see jälg oli vaid aju sünnitus. Hilja õhtul lohistas ta end neljakäpukil tagasi hütti, külmunud nina ja kummaliselt tuimade jalgadega. Weatherbee irvitas kahjurõmsalt, ei teinud aga vähemat liigutust, et teda aidata. Cuthfert torkas varvastesse nõelu ja sulatas nad ahju äärel üles. Nädal hiljem hakkasid varbad mädanema.

Kuid klerkil olid omad mured. Surnud tulid oma haudadest ikka sagedamini ja lahkusid temast harva, — oli ta ärkvel või magas. Nüüd püsis ta alalises ootuses, kartes nende ilmumist. Hauaküngastest ei suutnud ta mööduda hirmuvärinata. Ühel ööl, kui ta magas, tulid surnud talle järele ja nõudsid, et ta nendega ligi tuleks — väljas oleks nagu midagi teha olnud.

Ta ärkas hauakivide vahel meeletus hirmus ja tormas tagasi hütti. Ent nähtavasti oli ta seal lamanud pikemat aega, sest ka tema jalad ja lõug olid külmast võetud.

Mõnikord ei pidanud ta närvid vaimude alalist küllastamist välja. Siis kargles ta hütis nõdra-meelsena ringi, raiudes kirvega tühja õhku ja purustades kõik, mis käe alla sattus. Iga kord kui säärane õudne lahing lahti läks, ronis Cuthfert voodisse teki alla ja jälgis hullunult vinnas revol-

riga, valmis tulistama nii pea kui teine liiga lähedale tuleb.

Kord ärgates oma tonfliktust unest märkas klerk temale sihitud relva. Tõusid kahtlused, ja siit peale elas ka tema alalises kartuses oma elu pärast. Nüüd valvasid nad hoolikalt ja pörkasid ärevas hirmus teineteisest eemale iga kord kui märkasid, et teine selja taha jäi. See kujutelm varitsevast hädaohust muutus teatud maaniaks, mis ei andnud neile rahu uneski. Vastastikususes hirmus jätsid nad öösiti tule põlema, varustades enne magamaminekut traanilambikest rikkaliku rasvatagavaraga. Igast tasasemast liigutusest ühel pool jätkus teise virgutamiseks, ja mõnegi unetu öö veetsid nad avasilmil valvates ja sõrmedega kobades teki all trikli järel.

Dolaarvöö Hirm, närvide pinge ja laastav haigus, kõik see aitas ainult kaasa, et nad kaotasid inimesekuju, muutudes meeleheitele aetud metsalisteks. Külmunud ninad ja lõuad tõmbusid mustaks, varbad hakkasid esimesest ja teisest liigest ära pudenema. Iga liigutus valmistas piina, kolle oli aga määratu isuga ja pressis nende viletsatest kehadest talumata valude lunastushinda. Päev päeva järel nõudis ahi oma moona, veriseid protsente nende lihast, — ja nad vedasid end metsa ning raiusid puud põlvili lumes. Kord, roomates metsas ja otsides kuivi oksid, suundusid nad väikesesse tihnikusse, kumbki vastaspoolsest küljest, teine teisest midagi teadmata. Äkki, ilma vähema hoiatusefata, sattusid vastamisi kaks põrnitsevat kooljalõusta. Kannatud olid nende näod niivõrt moonutanud, et nad teineteist ära ei tundnud. Nad

kargasid püsti, kisendades õudusest, ja põgenesid oma vigastel jalgadel. Ja kui nad hüti ukse ees maha kukkusid, kratsisid ja küünistasid nad teineteist nagu hullunud deemonid, kuni nad oma eksitust taipasid.

*

Vahel sekka elasid nad ka mõne helgema tunni, ja ühel säärasel tunnil jagasid nad omavahel võrdseteks osadeks suhkrut, mis oli neile suurimaks tüliõunaks. Nüüd valvasid nad oma suhkrukotte kiivlevail silmil, sest järel oli vaid mõni tassitäis ja teineteist ei usaldanud nad enam kübetki. Ent kord sai Cuthfert hakkama eksitusega. Vaevalt suutes veel liikuda, nõrkenud valudest ja kohiseva peaga, roomas ta sahvrisse, suhkrutoos peos, ja kuna tal silmade ees tantsis, eksis ta kotiga, pidades Weatherbee jagu omaks.

See juhtus jaanuari esimestel päevadel. Mõne aja eest oli päike oma lõunakulminatsioonist üle jõudnud ja heitis nüüd põhjataevale kollase valguse plinkivaid vööte. Järgmisel päeval peale seda, kui Cuthfert oli suhkrukotid ära vahetanud, tundis ta end paremana nii kehalt kui hingelt. Kui lõunaäeg lähenes ja hakkas kumendama päevalgust, lohistas ta enda õuele, et rõõmu tunda kaduvast kumast, mis oli talle ta päikesepaistelise tuleviku kavatsuste pandiks. Ka Weatherbeel oli veidi parem ja ta ronis välja teise kõrvale. Liikumatu paigal püsiva tuulelipu all istusid nad maha lumme, ja ootasid.

Surmavaikus ümbritses neid. Teistes maades, kui looduses on märgata kevadist meeoleolu, väriseb õhus mingi ootus, nagu igatsus mingi õrna

heli järele, et uuesti tabada katkenud akordi. Mitte aga Polaarmaal. Mõlemale mehele näis, et nad olid elanud igaviku selles tontlikus rahus. Ükski mineviku laul ei tulnud neile meelde, ühtegi tuleviku laulu ei suutnud nad manada esile. See kosmiline rahu oli valitsenud aegadest saadik, — segamatu igaviku vaikus.

Nad vaatasid Põhja. Nende selja taga, lõunas mäekuhjade varjus ujus päike märkamatu minema — teise, mitte nende, taeva zeniidi poole. Selle vägeva maali ainukeste vaatlejatena jälgisid nad hämara videviku aeglast süvenemist. Taevas hakkas helendama nõrka kuma, lõõmates, kustudes. Värvid tihenesid, muutudes punakas-kollaseks, purpurseks, safrankullaseks. Nii heledaks läks kuma, et Cuthfertile näis, nagu peaks kindlasti seal taga olema päike, — lummutis, päike tõuseb põhjast! Äkki, ilma mingi hoiatava üleminekuta pühiti maal minema. Taevas polnud enam ühtegi värvi. Päevavalgus oli kadunud. Nad ohkasid, nutuvärin kurgus. Aga seal! Õhus sädelesid külmakristallid, ja seal põhja pool lebas lumel laialivalguv, ähmane tuulelipu vari. Vari! Vari! Oli punkt keskpäev. Kähku keerasid nad näod lõuna poole. Kuldne ribake piilus üle mäe lumise õla, naeratas neile ja kadus taas vaatepiirilt.

Silmas hiilgasid pisarad, kui nad teineteise otsa vaatasid. Kummaline soojus pakitses hinges ja vastupandamatu jõuga tundsid nad end lähemale kistavat. Päike tuli tagasi. Ta tuleb ka homme ja järgmistel päevadel. Kord-korralt jääb ta kauemaks ja tuleb kord aeg, kus ta taevast

enam ei kao, ei päeval ega öösi, ega vaju horisoni taha ühekski hetkeks. Ööd ei olegi. Murdub talvekammitsas uinuv talv, puhuvad tuuled ja metsad vastavad kohisedes, terve maailm supleb siis õnnistatud päikesekiirtes ja elu tuleb tagasi.

Käsikäes lahkuvad nad siit õudsest varjude-riigist ja rändavad tagasi Lõunamaale. Nende viletsad, paistetanud käed otsisid teineteist kobamisi, ja leidsid — armetud käpikutesse peidetud vigased käed.

Kuid need tummad tšootused pidid tühja minema. Polaarmaa on Polaarmaa, ja inimeste hinged tallavad seal kummalisi radu, millest aru ei saa need, kes pole reisinud kaugel maal.

*

Tund hiljem lükkas Cuthfert leivapanni ahju ja hakkas mõtisklema, mida küll arstid ta jalga-dega ette võtavad, kui ta kord tagasi jõuab. Kodu ei paistnud enam nii väga kaugel. Weatherbee kolistas vahepeal sahvris. Korraga pääses seal lahti sõimusaju torm, mis sama äkki katkes, kohutavalt järsku — poole sõna pealt. Ah see teine oli rüüstamas käinud ta suhkrukotti.

Ja siiski oleks see võinud hoopis teisiti lõppeda, kui mitte samal hetkel mõlemad kooljad poleks oma kivikuhja alt välja tulnud ja talle kurku pannud tuliseid sõnu. Nad talutasid ta üsna tasakesti toidukambri juurest minema, ta unustas uksegi kinni panemata. Lõpp lähenes, — see miski, mida nad olid talle unes sosistanud, pidi nüüd tõeks saama. Tasa, õige tasa juhtisid

nad ta puudevirna juurde, — pigistasid talle käte vahele kirve. Siis aitasid nad talle hüti ukse lahti tõmmata, ta tundis selgesti, et uks ta järel sulgus, ta vähemalt kuulis ust kinni paukuvat ja riivi kolksatades oma paigale kukkuvat. Ja ta teadis, et nad ootavad just ukse taga, ootavad, et ta oma ülesande täidaks.

— Cartes! Kuule, Cartes!

Percy Cuthfert värises hirmust, nähes klerki pahaendelist ilmet, ja põgenes kiiresti laua taha.

Weatherbee sammus talle järele, ilma erilise rututa, suurema innuta. Ta näos polnud ei kaastunnet ega kirge, küll aga asjalikku ükskõiksust nagu kunagi inimesel, kel teatud töö tuleb ära teha ja kes juba teab, kuidas selle kallale asuda.

— Kuule ometi, mis sinuga on?

Klerk hüppas sammu kõrvale, lõigates taganemisvõimaluse ukse kaudu, kuid ei lausunud musta ega valget.

— Kuule, Cartes, kuule, las ma räägin! Sa oled ju tubli poiss.

Cuthferti aju töötas imekiiresti ja osava kõrvalhüppega kargas ta voodi äärde, kus seisis ta Smith-Wesson. Pilg kiindunud nõdrameelsele, laskus ta tagurpidi kõigule ja haaras kohe revolvri peosse.

— Cartes!

Pauk raksus Weatherbeele otse näkku, aga see tõstis juba kirve ja raius. Kirves tungis sügavale selgroo otsani ja Percy Cuthfert tundis kohe, et ta jalad ning alumine keha muutuvad elutult tuimaks. Siis langes klerk terve oma raskusega Cuthfertile kaela, kobades jõuetute sõrmedega ta

kõri kallal. Kirve teravast löögist oli revolver Cuthfertil käest kukkunud ja kuna ta kopsud ahmisid õhku, tuhnisid sõrmed abitult voodilinal. Äkki välgahtas mõte. Ta libistas käe klerki vöö vahele pussnoa järele. Siis tõmbusid nad teineteisele üsna lähedale, — viimases pigistuses.

Percy Cuthfert tundis, et ta nõrkeb. Alumine osa kehast oli täiesti jõuetu. Weatherbee inertne kaal rõhus teda — rõhus ja naelutas kohale nagu karu lõksus. Ninna lõi tuttav hais, ta tundis seda — leib kõrbes. Aga mis sellest? Tal pole seda enam vaja. Ja sahvris oli tal kuus tassitäit suhkrut — oleks ta võinud seda aimata, poleks tarvis olnud viimastel päevadel nii väga kokku hoida. Kas tuulelipp peaks kunagi end keerama? Võib-olla just praegu liigutab ta ennast. Miks mitte? Kas ei näinud ta täna päikest? Tõuseks kord üles ja vaataks. Ei, — on täiesti võimatu end liigutada. Poleks võinud uskuda, et klerk nii raske mees on.

Kui kiiresti läheb hütis jahedaks! Arvatavasti on tuli kustunud. Pakane tungib sisse. Vist on juba alla külmumispunkti, ja jää roomab ukse siseküljel. Ta ei küündinud seda nägema, aga kogemuste najal teadis hästi, kuidas teatud temperatuuri juures asjad kujunevad. Ukse alumine hing pidi nüüd juba valge olema. Kas see lugu saab kunagi teatavaks? Mis ütlevad sõbrad selle kohta? Nad loevad sellest hommikul kohvilauas, see on kõige tõenäolisem, ja räägivad siis õhtul klubis. Ta nägi neid seal üsna selgesti. „Vaene Cuthfert,“ pomisevad nad, „ta oli siiski päris kena mees.“ Cuthfert naeratas sellise kiituse üle, ja liikus edasi, otsides türgi sauna. Tänavatel oli

sama igavene askeldus nagu varemgi. Imelik, et keegi ei pannud tähele ta põdranahkseid mokassiine ja näruseid saksa sokke. Ta võtab vooimehe. Ja peale sauna poleks paha ka habet ajada. Ei, — kõige pealt läheb ta sööma. Lihapraad, kartuleid, rohelist — kui värske see oli! Ja mis see siis on? Nõutäied mett, vedelat, nõrguvat ambrat! Aga miks toodi seda nii palju? Ha! ha! ha! ta ei suuda seda kunagi ära süüa. Viksida! Ja muidugi, miks mitte! Ta toetas jala kastile. Saapapuhastaja vaatas hämmatsedes talle otsa, ja siis tulid meelde põdranahast mokassiinid. Läks ruttu edasi.

Kuule! Nüüd viimaks hakkab tuulelipp katusel ketrama. Ei, — tal kumiseb ainult kõrvus. Ja rohkem midagi — kumises ainult kõrvus. Nüüd peaks jäähall juba üle lingi olema. Väga võimalik, et ülemine hing on juba kaetud. Samblaga topitud laepragude vahele hakkavad ilmuma väikesed pakaseplekid. Kui aeglaselt nad edenevad! Ei! — sugugi mitte liiga aeglaselt. Seal tekkiski uus plekk, ja seal juba teine. Kaks — kolm — neli; nad tulevad liiga kähku, ei jõua lugedagi. Seal, näe, kaks tükki sulavad kokku. Ja kolmaski ühineb nendega. Aga plekke polegi enam. Kõik on kokku joosnud üheks ainsaks valgeks linaks.

Jah, siiski tal on seltsi. Kui ingel Gabriel kord häirib polaarvaikuse, võivad nad koos käsikäes astuda suure Valge Trooni ette. Ja Jumal mõistku neile kohut, Jumal mõistku neile kohut!

Siis sulges Percy Cuthfert silmad ja suikus unele.

MEHED FORTY-MILE'IST.

Kui suur Jim Belden lendu laskis oma näiliselt ilmsüütu tähenduse, et jääpuder on haruldane asi, ei võinud ta uneski näha, milliste tagajärgedeni tema märkus viib. Ei võinud neid tagajärgi ette aimata ka Lon McFane, kui ta kinnitas, et põhjajää on veelgi haruldasem asi; samuti ei aimanud mingit paha Bettles, kui ta jalamaid vahele sähvas, et sellise jää olemasolu on vaid ennemuistne jutt väikestele lastele.

— Ja seda tahad sa minule öelda, hüüdis Lon. — Peale neid aastaid, mis me juba siin maal oleme elanud! Ja kus me oleme nii palju päevi söönud koos ühest kausist.

— Aga see värk on ju loomuliku mõistuse vastu, kaitses end Bettles, — sa tead ju ise, et vesi on soojem kui jää —

— Kui sa sisse lendad, ei saa sellest suurt arugi.

— Ja siiski on vesi soojem, sest ta pole ju külmunud. Sina aga seletad, et vesi külmub põhja peal.

— Ainult põhjajää, David, ainult põhjajää. Ja kas pole sa siis kunagi jõgemööda sõitnud, — vesi selge nagu klaas, kui äkki nagu pilv üle päikese

tõuseb põhjast jääpudru, just nagu pilv, ja tõuseb seni kui jõgi on kaldast kaldani kinni nagu peale esimest lumesadu.

— Ah, noh! Olen näinud seda enam kui üks kord, eriti kui juhtusin tüüril suigatama, aga iga kord tuli see lähemast küljekanalist ega tõusnud sugugi põhjast nagu pilv üle päikese.

— Aga ma olen oma silmaga ja mitte unes näinud.

— Jäta juba. Klaar pea käib ikka üle kõige. Igaüks saab sellest aru.

Bettles pöördus seltskonna poole, kes istus ümber ahju, aga juba oli lahing tema ja Lon McFane'i vahel alanud.

— Mõistus või mitte mõistus, aga see on tõsi, mida ma teile räägin. Läänud sügisel, aasta tagasi, nägime seda mõlemad ühes Sitka Charley'ga, kui parajasti alla kihutasime mööda karestikku, mäletate, Fort Reliance'i all. Oli külm sügisel — jõekaldad olid juba jäätunud. Ja kui me temaga nii seal sõuame, ilma et jääst oleks vähemat märkigi, välja arvatud kaldad, tõstab Sitka Charley järsku aeru üles, nagu andes mulle märku, ja ise karjub: „Lon McFane! Vaata alla! Ma olen küll kuulnud, kuid ei arvanud kunagi, et oma silmaga näen seda!“ Nagu te teate, pole Sitka Charley, samuti nagu mina, sündinud siin maal, nii et see asi oli meile mõlemaile võõras, ja nii me siis trüvisime jõgemööda alla, pead teine teispool üle paadi parda, puurides silmad säندان- davasse vette. Kuradi pihta, just niisamuti nagu ma pärlipüüdjana vahtisin korallikamakaid mere põhjas, mis kasvasid seal nagu mõned aiad. Ja

just niisamuti see põhjajää, — kattis iga kaljut
jõe põhjas nagu valge korall.

— Aga peanumber oli alles tulemas. Parajasti
kui me sabapidi kärestikust välja lendasime, läks
vesi ühe ropsuga valgeks nagu piim. Põhjajää
tõusis üles. Paremal, vasemal, nii kaugetele kui
silm ulatus, oli vesi jääga kaetud; see oli just nagu
paks rokk ja kleepus kanuu külgedele ja mõla-
dele nagu liim. Palju kordi olen ma kihutanud
alla samast kärestikust, nii varem kui hiljem, kuid
säärasest jääst pole ma näinud enam märkigi.
Säärast asja näeb ainult kord elus.

— Seleta aga peale! tähendas Bettles kuivalt.
— Sa arvad, et ma su putru usun? Ennem usun
ma, et sätendas su enda silmis.

— Ma nägin seda ise oma silmaga, ja kui oleks
siin Sitka Charley, ta võiks seda kinnitada.

— Kuid fakt jääb faktiks, ja sellest sa mööda
ei pääse. See oleks igasuguse looduseeaduse
vastu, et vesi taganeks pakase eest alla põhja
külmuma.

— Aga ma oma silmaga —

— Mis sa'nd tühja ärritad ennast, manitses
Bettles, märgates, et seltsimehe kuum kelti veri
hakkab viha pärast keema.

— Nii et sa ei usu mind?

— Kui sa just nii kangesti seda teada tahad,
— ei; usun eeskätt loodust ja fakte.

— Sa tahad siis öelda, et ma valetan? päris
Lon ähvardavalt. — Sa võiksid ju küsida oma si-
vaši naiselt. Ma jätaksin temale otsustada, kas
olen ma tõtt rääkinud või mitte?

Bettles kargas tulises vihas maast üles. Iir-

lane oli teda teadmatult haavanud, sest tema naine
oli segavereline, kellegi vene nahakaupmehe tütar,
ja ta oli naitunud selle tüdrukuga Nulatto kreeka
misjonimajas, mis asub umbes tuhat miili pärivett
mööda Yukonit, nii siis oli tema naine kaugelt
kõrgemast klassist kui harilik sivaši naine. Öieti
polnud selles küll suurt vahet, see oli vaid pisuke
Põhjamaa nüanss, millest võis aru saada ainult
Põhjamaa elanik.

— Kui sa just tahad, võid sa ka niimoodi aru
saada, et sa valetad, oli Bettles'i lõppsõna.

Järgmisel hetkel sirutas Lon McFane ta põran-
dale. Sõprade ring purunes, ja pooltosinat mehi
astus neile vahele.

Bettles tõusis jalule, pühkides huultelt verd.

— See pole kellegi uudis, et sa rusikatega
vehkled, ära sa aga arva, et see sulle kingitakse.

— Kunagi oma elus ei lase ma end sureliku
suu läbi nimetada valelikuks, järgnes viisakas vas-
tus. — Ja mina poleks mina, kui mind poleks sul
käepärast ja abiks, ja kui ma kõigiti kaasa ei
aitaks su võlaarvet kustutada; mil viisil aga — see
jääb su enda otsustada.

— Kas su kolmkümmend kaheksa korda viis-
kümmend viis on alles?

Lon noogutas jaatavalt.

— Oleks parem, kui muretseksid omale pas-
likuma kaliibri. Minu oma lööb sust augud läbi
nagu kreeka pähkliid.

— Ära karda, minu kuulid on hästi pehmete
ninadega ja nad vajuvad laiaks nagu pannkoogid

veel enne kui nad seljast välja tulevad. Ja millal mulle saab osaks rõõm sind kohata? Kõige sündsam koht oleks vist jääaugu juures.

— See koht ei ole paha, — ole seal punkt ühe tunni pärast, ja sul ei tule mind kaua oodata.

Mõlemad mehed tõmbasid käpikud kätte, väljudes kaubapunktiist. Nende kõrvad olid lukustatud seltsimeeste manitsustele. See oli nii tilluke asi, kuid säärase meeste juures annavad ka pisukesed asjad suuri ning õitsvaid tagajärgi, kui need asjakased satuvad ägeda hinge ning kangekaelse iseloomu rammusale pinnale. Pealegi vastamisi tulistamine jõesängis on igivana komme, mis ei kao nii pea. Ja Forty-Mile'i mehed, kes sunnitud olid paigal istuma terve pika arktilise talve, muutusid liigsöömisest ja pealesunnitult laiskusest pikapeale upsakaks ning ärritusid ülimergesti nagu sügismesilased, kui mesipuud meest üle voolavad.

Polaarmaal ei olnud mingit seadust, ratsapolitsei oli veel tulevikuküsimus. Iga mees õienaldas ise oma auasjad ja määras karistuse oma äranägemise järele, kuivõrt ta tundis end haavatud olevat. Harva tekkis tarvet laiemaulatuslikuks vahelesegamiseks ja, nii kaua kui mäletati, laagris polnud keegi veel üle astunud kaheksandast käsust.

Suur Jim Belden ajas kohe miitingu kokku. „Kangekaelne“ Mackenzie pandi ajutiselt esimesele kohale, ja isa Roubeau'le saadeti sõna, et ka tema tuleks nõu ja teoga abiks. Seisukord oli küllalt veider, — nad teadsid seda väga hästi. Võis ju vahele segada ja duelli nurja ajada jõuga, kuid säärane vahelesegamine, olgugi et nad seda otseselt soovisid, käis risi vastu nende põhimõte-

tele. Nende jämedatoimelised, veidi iganenud eetilised mõisted tunnustasid isiklikku õigust tasuda hoopis hoobiga, ja ometi ei suutnud nad harjuda mõttega, et kaks nii tublit seltsimeest nagu Bettles ja Lon McFane, kohtuksid tapvas heitluses. Muidugi oleks olnud säärane mees, kes vastu ei võtaks kahevõitluse kutset, närune argpüks, nüüd aga, kus asi kippus tõsiseks minema, oli see duell kõigile vastumeelt.

Mokassiinide krigin, valjud hüüded, saadetud revolvripaugust, katkestasid äkki vaidluse. Siis avati uks ja sisse astus Malemute Kid, käes suitsev kolt, silmis rõõmus helk.

— Sain pihta. Ta asendas tühja kesta täie padruniga ja lisas juurde: — Sinu koerale, „Kangekaelne“.

— Kas Kollasele Kihvale? küsis Mackenzie.

— Ei, sellele va lontkõrvale.

— Kurat! Sel polnud ju häda veel midagi.

— Tule välja ja vaata korraks.

— Muidugi peab see nii siis olema. Ju see

Kollane Kihv jooksis täna hommikul tagasi, hammustas tal kintsust tüki välja ja vähe puudus, et oleksin minagi leseks jäänud. Ta kargas Zarinska kallale, kuid see lõi talle saba üle pea ja pääses põgenema, jättes seeliku kaltsud koerale hammaste vahele. Siis kargas ta uuesti metsa. Loodame, et ta enam uuesti tagasi ei tule. Kas sul on ka mõni kaotsi läinud?

— Jah, kõige parem — Shookum. Tegi täna hommikul Aamoki jooksu, ei pääsenud aga kaugel. Tormas hullust peast Sitka Charley koerte manu ja need kiskusid ta räbalateks. Kuid ka kaks

Sitka koera on otsas, nad jäid hulluks, nii et Shookum sai lõppeks mida tahtis. Koerte arv jääb kevadeks napiks, kui me midagi ette ei võta.

— Ja ka meeste arv.

— Kuidas? Kellel siis nii viletsasti läheb?

— Ah, Bettles ja Lon McFane argumenteerisid siin ja mõne minuti pärast ütlevad nad jääaugu juures oma lõppsõna.

Terve see intsident arutati uuesti läbi ja Malemute Kid, kes oli harjunud, et kõik mehed meeldi kuulaskid ta nõuandeid, võttis asja korraldamise enda kätte. Ta seletas neile oma kiiresti valminud plaani ja ta juhtnööre lubati täpsalt täita.

— Nagu näete, lõpetas ta. — Me ei sega end jõuga vahele ega võta neilt nende õigust võitlemiseks, aga siiski ei tahaks nagu uskuda, et nad veel nõus oleksid kaklema, kui nad me suurepäraseid plaane kuulevad. Elu on mäng ja mehed on mängijad. Nad võivad kaardile panna terve oma varanduse, kui neil ka ainult üks šanss oleks tuhande vastu. Võtke neilt see ainuke šanss, ja nad loobuvad mängust.

Ta pöördus kaubapunkti pidaja poole.

— Poemee, mõõda oma kõige paremast pooleollisest manillast mulle kolm sülda.

— Me tahame sisse seada ühe pretsedendi, mis peab saama juhiseks Forty Mile'i meestele kuni aegade lõpuni, tähendas ta prohvetlikul toonil. Siis keris ta nõõri ümber küünarnuki ja saatis oma järelekäijad väravast välja just õigeks ajaks, et kohata peategelasi.

— Mis kuradi pärast ta mässis aga mu naise

oma lobasse? müristas Bettles ühele oma sõbrale, kes püüdis ta südant pehmenada. — Milleks tal seda vaja oli? lõpetas ta otsustavalt. — Milleks tal seda vaja oli? kordas ta uuesti ning jälle uuesti, sammudes Lon McFane'i oodates edasitagasi.

Ja Lon McFane, kelle nägu põles sisemisest tulest ja kes oli tuntud oma terava keele poolest, hiilgas mässuliste kõnedega, irvitades kirikule otse näkku.

— Jah, Püha Isa, karjus ta, — ma lasen end kerge südamega rullida tulistesse tekkidesse ja visata hõõgivatele sütele, aga eales ei lase end Lon McFane valelikuks tunnistada, ilma et ta ei tõstaks selle peale kättki! Ja mul pole tarvis ka püha sakramenti! Ma olen küllalt elanud metsikuid päevi, aga süda on mul olnud õigel kohal.

— Kuid see pole mitte sinu süda, Lon, tähendas isa Roubeau vahele, — see on sinu uhkus, mis sunnib sind taga, et sa tapaksid oma ligimese.

— Sina oled prantslane, vastas Lon ja siis selga pöörates tähendas ta üle õla, — sa võid ju pidada ühe hingepalve, kui saatus peaks mulle vastu olema.

Kuid preester naeratas, kohendas jalas mokasiine ja sammus vaikselt jõe valgele lumivaibale. Jääaugule viis kõvakstallatud rada, mitte laiem kui kuueteisttolliste jalaste vahe. Kummalgi küljel oli sügav, pehme lumi. Mehed astusid hanereas ja mustas talaaris preester andis tervele protsessioonile matusetalituse pühaliku ilme. Vaikiti tõsiselt. Forty Mile'i kohta oli soe talvepäev, — üks sääras-test päevadest, mil taevas näib kummaliselt ras-

kena ja tõmbub maale lähemale ning elavhõbe näitab ebatavalikku kõrgust, kakskümmend kraadi alla nulli. Aga pehmes ilmas ei tundunud mingit mõnu. Ülemistes kihtides oli vähe õhku, pilved rippusid liikumatult, apdes kindlat tunnistust peatsest lumesajust.

Jõudes jääaugule, hüüdis Bettles, kes nähtavasti sel vaikselt teekonnal oli taas meelde tuletanud terve selle tüli, veel viimast korda: „Aga milleks tal seda vaja oli!“ Kuid Lon McFane vaikus mornilt. Ta oli nii vihane, et ei saanud enam sõnagi suust.

Ometi oma sügavamas sisemuses, kui nad üle said oma haavatud enesetundest, pidid mõlemad mehed teineteist imetlema. Nad olid oodanud vastuseisu ja see vaikne järeleandlikkus oli neile valus. Mõlemaile näis, et ta oma seltsimehe poolt, kes oli talle ometi olnud nii lähedane, oleks võinud oodata paremat kohtlemist, ja nad tundsid, et nendega talitatakse kuidagi ebaõiglaselt. Ka pani hinge mässama mõte, et nii palju nende vendi on tulnud nagu mõnele galaetendusele, ilma et keegi oleks protestinud ühegi sõnaga, ainult et näha, kuidas nad teineteist maha kõmmutavad. Paistis, nagu oleks ühiskonna silmis nende väärtus kahanenud. Ja milleks need veidrad ettevalmistused.

— Selg selja vastu, David. Kas tahad viiskümmend sammu mehe peale või kaks korda nii palju?

— Viiskümmend, käis verejanuline vastus vihase kuid kindla häälega. Kuid sel hetkel iirlase terav silm märkas manillanööri, mille Malemute

Kid oli hooletult käe ümber visanud, ja küsis kartlikus ärevuses:

— Ja mis sa selle kõiega peale hakkad?

— Tehke aga kiiresti!

Malemute Kid heitis pilgu uurile.

— Ma panin leivad ahju ega taha sugugi, et nad mul raisku läheksid. Pealegi võib siin tolgendades jalad ära külmetada.

Ka kõik teised juuresolijad demonstreerisid oma kannatamatust küllalt mõjuval viisil.

— Aga see nõör? See on tuliuus, ja kindlasti pole su leivad nii rasked, et oleks vaja neid trossiga ahjust välja vedada.

Nüüd keeras ka Bettles ümber. Isa Roubeau, kellele seisukorra koomilikkus hakkas nalja tegema, peitis muige labakindas käe taha.

— Ei, Lon, see kõis on määratud ühele mehele.

Malemute Kid võis tarbe korral olla väga väljendusriikas.

— Missugusele mehele? Bettles'ile hakkas kuidagi selguma, et see asi puutub ka isiklikult temasse.

— Ühele kummastki.

— Ja kes on siis see üks kummastki? Mida sa öieti mõtled?

— Noh, kuule siis, Lon, ja ka sina, Bettles! Me oleme teie asja üle omavahel kõnelnud ja oleme jõudnud teatud otsusele. Me teame, et meil pole õigust teie lõomingule vahele segada —

— Või veel!

— Ja me ei mõtlegi vahele segada, kuid nii-

palju võime siiski teha, ja peamegi tegema — et see jääks esimeseks ja viimaseks duelliks Forty Mile'i ajaloos. Ja me püstitame täna eeskuju igale *che-cha-qua'*le, kes kunagi peatub Yukonil. See mees, kes ellu jääb, tõmmatakse lähema puu oksa. Ja nüüd tehke kähku!

Lon muigas kõhklevalt, siis selgus ta nägu.

— Mine aga mine, David, mõõda oma viiskümmend sammu, keera ümber ja ära enne jäta, kui üks meist pole siruli. Seda nad juba ei tee, — see on kõige ehtsam jenki trikk.

Lõbusa muigega näol asus ta minema, kuid Malemute Kid peatas teda.

— Lon! Ammu sa õppisid mind tundma?

— Sellest on kena hulk päevi.

— Ja sina, Bettles?

— Tuleval juunil, kõrge vee ajal saab oma viis aastat.

— Ja kas olete selle aja kestel kunagi märganud, et ma võiksin oma sõna murda? Või oled sa kuulnud, et ma olen oma sõna murdnud?

Mõlemad mehed raputasid pead, püüdes mõista ta sõnade tagamõtet.

— Ilus. Mis arvate mu töötusest, kui ma säärase annaksin?

— See oleks sama hea kui leping, tähendas Bettles.

— Selle peale võib panti panna osa oma hingeõnnistust, täiendas kiiresti Lon McFane.

— Nii siis kuulake! Mina, Malemute Kid, annan teile oma sõna — ja te teate, mida see

tähendab —, et see mees, kes ellu jääb, ripub nööri otsas kümne minuti jooksul peale viimast pauku. Ta astus tagasi nagu Pilatus, kes oma käed oli pesnud.

Forty Mile'i mehed olid surmvaiksed. Taevas laskus veelgi alamale, puistates maa peale pakasekristalle. Mõlemad mehed olid eluacg lasknud end juhtida kahtlastest lootustest, suul vande või naerusõnad, hinges vankumatu usk saatusse, kuid käesoleval juhul oli see lohutav jumalus mängust välja jäetud. Nad uurisid Malemute Kid'i iga näojoont, kuid sama hästi oleksid nad võinud uurida sfinksi. Minutite vaikselt möödudes hakkas neis kasvama tunne, et nad midagi nagu peaksid ütleva. Lõppeks katkestas vaikuse Forty Mile'i poolt lähenev hundikoera ulgumine. Jube ulgumine, mis paisus lõhkeva südame paatoseni ja kadus siis tasase oigena.

— Kuradi kurat! Bettles lükkas üles oma mackinaw-kuue krae ja vahtis abitult ringi.

— No oled sa kena nalja välja mõelnud, Kid! hüüdis Lon McFane. — Terve kasu saab kaupmees, vaesele ostjale ei jää raasugi. Kurat ise ei lähe niisugusele liimile, ja olgu ma neetud, kui minagi läheksin.

Kuuldusid lämmatatud naeruturtsafused ja härmatunud ripsmete alt vahetati vargsi varjatud heast meelest sädelevaid pilke, kui meestejõuk mõõda klaassiledat jõekallast üles ronis ja tänavale keeras, et kaubapunkti tagasi minna.

Kuid veniv ulgumine oli vahepeal lähemale jõudnud, omandades uue, metsikult ähvardava noodi. Nurga tagant kuuldus naisterahva hädakisa,

kõlas karjatus: „Ta jookseb siia poole.“ Siis sööstis nende poole indiaani poiss, aetud poolst tosinast hirmusthullunud koertest, kes kihutasid surmaga võidu. Ja nende järel tormas Kollane Kihv halli harjas kerana. Kõik jooksid laiali. Indiaani poiss komistas ja kukkus. Bettles ootas just nii kaua, et haarata poisil nahkjakkipidi turjast kinni ja hüppas kohe puuriidale, millel olid varju leidnud juba ta seltsilised. Kollane Kihv loobus tagaeta vast koerast ja tormas nüüd täie hooga tagasi. Põgenev koer, kes küll hammustada polnud saanud, kuid hull oli hirmust, tormas Bettles'i jalust maha ja lendas piki uulitsat edasi. Malemute Kid saatis Kollasele Kihvale hea õnne peale laengu järele. Hull koer lõi õhus tiritammi, kukkus selili ja kattis ühe ainsa hüppega poole maast, mis teda Bettles'ist veel eraldas.

Kuid see saatulik hüpe läks nurja. Lon McFane kargas puuriidalt maha ja haaras koera turjapidi lennust kinni. Siis kukkusid nad püherdades maha lumele. Lon hoidis koera kõrist kinni, surudes teda käepikkuselt eemale ja pilutades silmi haiseva vahusaju all, mis talle silmi tuiskas. Siis lõpetas Bettles, kes revolvriga käes ootas parajat silmapilku, selle lahingu.

— See oli aus mäng, Kid, tähendas Lon, tõustes püsti ja raputades lund kuuevarrukatest. — Ja ka vaene ostja sai siin oma viisaka kasu.

Sel õhtul, kui Lon McFane otsis isa Roubeau hütis andeksandmist ja õnnistust kirikult, arutas Malemute Kid pikalt ja laialt seda väikest sündmust.

— Aga kui nad oleksid omavahel võidelnud, usutles Mackenzie, — kas oleksid sa siiski?...

— Kas olen ma kunagi oma sõna murdnud?

— Ei. Praegu ei tule see küsimusse. Vasta otsekoheselt, kas sa oleksid seda teinud?

Malemute Kid sirutas end püsti.

— Tead, „Kangekaelne“, sedasama olen ma endalt isegi küsinud kogu aeg, ja —

— Noh?

— Noh, ja seni pole ma veel vastust leidnud.

SISU.

Hundipoeg	3
Kaugel maal	26
Mehed Forty-Mile'ist	50

Nõ 53. Joseph Conrad	Duel .
Nõ 54. Prosper Mérimée	Tamango .
Nõ 55. V. Krõmov	Harakiri maalt .
Nõ 56. Guy de Maupassant	Nõlitud käsi .
Nõ 57. K. Vanék	Vahva sõduri Švejki seiklused XV.
Nõ 58. K. Vanék	Vahva sõduri Švejki seiklused XVI.
Nõ 59. R. L. Stevenson	Lugu val st .
Nõ 60. V. S. Reymont	Kaabeatune Nõ 437.
Nõ 61. F. Dostojevski	Väike kangelane .
Nõ 62. Hilja Valtonen	Ära hõiska enne õhtut! I.
Nõ 63. Hilja Valtonen	Ära hõiska enne õhtut! II
Nõ 64. Thomas Lowell	Merikurat .
Nõ 65. V. Krõmov	Liun-sfinkš .
Nõ 66/67. K. Vanék	Vahva sõduri Švejki seiklused XVII.
Nõ 68/69. N. V. Gogol	Taras Bulba .
Nõ 70. Stefan Zweig	Kiri tundmatult .
Nõ 71. E. T. A. Hoffmann	Preili de Sènderi .
Nõ 72/73. Thomas Lowell	Merikurat II.
Nõ 74. Arthur Schaitzler	Korjuseõõõt .
Nõ 75/76. K. Vanék	Vahva sõduri Švejki seiklused XVIII
Nõ 77/78. K. Vanék	Vahva sõduri Švejki seiklused XIX
Nõ 79. Émile Zola	Uppus .
Nõ 80. A. Jakovlev	Hiina vaas .
Nõ 81/82. Thomas Lowell	M. pikurat III.
Nõ 83. Walter Flex	Wallensteini pale .
Nõ 84/85. Zilahy Lajos	Minu vaar-isa armastus .
Nõ 86. K. H. Strobl	Riivatu nunn .
Nõ 87. Jack London	Poksija Tom King .
Nõ 88/89. Edmond About	Mägede kuningas I.
Nõ 90/91. Edmond About	Mägede kuningas II.
Nõ 92. V. v. Heydenstam	Karl XII .
Nõ 93. A. Kuprin	Vedel päike .
Nõ 94. O. Berting	Jaava jumal .
Nõ 95. Knut Hamsun	Tuisupe I.
Nõ 96. Knut Hamsun	Tuisupe II.
Nõ 97. A. Grin	Sunnitõõline .
Nõ 98. Jack London	McCoy. Yah! Yah! Yah!
Nõ 99. Viljo Kojo	Päike, kuu ja valge hobune .
Nõ 100 Rudolf G. Binding	Surematas .
Nõ 101. Hermann Hesse	Eelkevad .
Nõ 102. Viljo Kojo	Õhlikaise õnnis lõpp .
Nõ 103. Jack London	Hundipoeg .
Nõ 104. Claude Farrère	Oopiumisuits .

460.291

LOODUSE UNIVERSAAL-BIBLIOTEER

ILMUB IGAL LAUPÄEVAL

52 numbrit aastas.

Tellimishind (ühes saatekuludega) aastas 12 krooni.

Selle summa, 12 krooni, võib aastatellija tasuda ka jaokaupa, makstes aastatellimise sisseandmisel 4 krooni, 1. aprillil 3 krooni, 1. juulil 3 krooni ja 1. oktoobril 2 krooni.

TELLIMISHIND { $\frac{1}{2}$ aastas — 6 krooni 25 senti.
 $\frac{1}{4}$ aastas — 3 krooni 25 senti.

Üksiknumber maksab 25 senti.

Väljaandja: K./Ü. »LOODUS«, Tartus.
Vastutav ja tegev toimetaja: H. Männik.
Talitus: Tartus, Vana tän. 1. Tel 4-35, kirjakast 66.

KROONINE ROMAAN

ILMUB IGAL 15. KUUPÄEVAL, 12 NR. AASTAS

Iga nr. sisaldab umbes 240 lk. tihedat teksti.

Tellimishind (ühes saatekuludega) aastas 10 krooni.

Selle summa võib aastatellija tasuda ka jaokaupa, makstes aastatellimise sisseandmisel 4 krooni, 1. aprillil 3 krooni, 1. juulil 2 krooni ja 1. oktoobril 1 kroon. Tellimishind $\frac{1}{2}$ aastas — 5 kr. 50 s., $\frac{1}{4}$ aastas 3 kr.

Üksiknumber maksab 1 kroon.

Väljaandja:
Vastutav ja
Talitus: Tartu

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-196017

66.